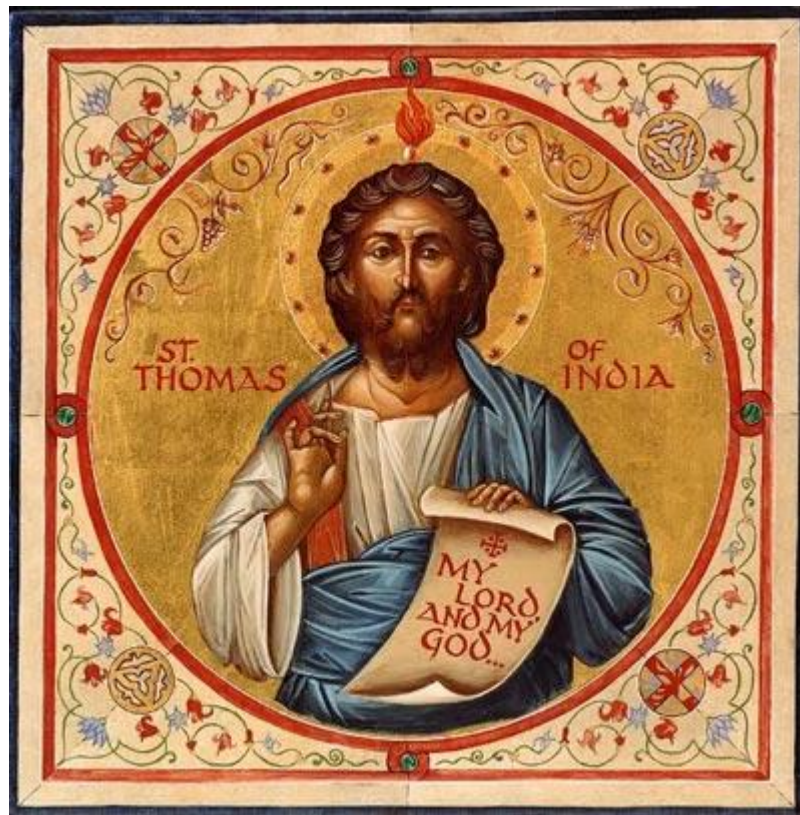

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΜΝΕΦ, ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ

« Άποστόλου Θωμά. Πράξεις και θαύματα (BHG 1834f)

Εισαγωγή, κριτική έκδοση, μετάφραση, σχόλια »

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΗΣ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ ΚΑΛΟΥΣΙΟΥ ΚΑΛΛΙΟΠΗΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΛΕΞΑΚΗΣ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2019

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το ενδιαφέρον μου και η αγάπη μου για τη φιλολογία ξεκινά από τα μαθητικά μου χρόνια, καθώς ο πατέρας μου ήταν φιλόλογος εκπαιδευτικός. Συνεχίστηκε στις προπτυχιακές μου σπουδές, όπου σπούδασα την μεγάλη μου αγάπη, την κλασική φιλολογία. Αποφάσισα όμως να ασχοληθώ και με τον άλλο κλάδο της φιλολογίας, το μεσαιωνικό, προκειμένου να διευρύνω τις γνώσεις μου μέσα από την παρακολούθηση αυτού του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών.

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Αλεξάκη Αλέξανδρο για την εμπιστοσύνη, την πολύτιμη βοήθεια και την καθοδήγηση που μου έδειξε, καθώς και για τον πολύτιμο χρόνο που διέθεσε προκειμένου να περατωθεί η παρούσα εργασία.

Θέλω ακόμη να εκφράσω ένα τεράστιο ευχαριστώ στην οικογένεια μου, τον άντρα μου και τα παιδιά μου, για την στήριξη και την υπομονή που έδειξαν κατά τη διάρκεια παρακολούθησης όλου του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών μου, αλλά και στον πατέρα μου Δημήτρη, ο οποίος με μύησε στον μαγικό κόσμο της φιλολογίας.

1) ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Α) Ο ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΘΩΜΑ

1. Ο απόστολος Θωμάς μέσα από την Καινή Διαθήκη

Ο άγιος ή απόστολος Θωμάς ήταν ένας από τους δώδεκα μαθητές και αποστόλους του Ιησού Χριστού, ο οποίος στον κατάλογο των δώδεκα Αποστόλων βρίσκεται στην έβδομη ή όγδοη σειρά. Για τη ζωή του λαμβάνουμε λίγες πληροφορίες από τα ευαγγέλια, καθώς γίνεται αναφορά στο πρόσωπό του και από τους τέσσερις ευαγγελιστές, αλλά και από τις πράξεις των Αποστόλων.

Το όνομα Θωμάς < thaom, Τέομα είναι αραμαϊκό, η απόδοση του οποίου στα ελληνικά ταυτίζεται με το Δίδυμος. *«Δεν πρέπει να σχετίζεται με τους ιωνικούς τύπους Θώμα και Θωμάζω, που σημαίνουν θαύμα και θαυμάζω αντίστοιχα, αλλά με τον αραμαϊκό τύπο Tōma και τον εβραϊκό Tōm¹.»* Με αυτό το επίθετο, Δίδυμος, αναφέρεται από τον ευαγγελιστή Ιωάννη². Αυτός έγραψε το ευαγγέλιο για τους ελληνιστές ιουδαίους, οι οποίοι προφανώς αποκαλούσαν με αυτό το προσωνύμιο τον απόστολο³. Υπάρχουν όμως και μελετητές που υποστηρίζουν, λόγω του γεγονότος ότι οι αγιογραφικές πηγές για το Θωμά είναι ελάχιστες, ότι η λέξη Δίδυμος αναφέρεται στην πραγματική οικογενειακή κατάσταση του Αποστόλου, ταυτίζοντάς τον με τον αδελφόθεο Ιούδα⁴ ή πιστεύουν ότι υπήρξε δίδυμος αδελφός κάποιας Λυδίας ή Λυσίας⁵ και κάποιου Ελεάζαρου⁶. Άλλοι θεωρούν ότι μπορεί το Δίδυμος να ταυτιστεί με το δίψυχος, πράγμα που δεν θεωρείται αξιόπιστο⁷. Τέλος στο Θωμά προσδίδεται το προσωνύμιο Ιούδας. Το απόκρυφο ευαγγέλιο του Θωμά θεωρείται ότι γράφτηκε από κάποιο δίδυμο Ιούδα Θωμά, ενώ στις Πράξεις του Θωμά⁸ γίνεται πάλι αναφορά σε κάποιον

¹ Φύλης, *Παράλληλοι περικοπαί των Συνοπτικών Ευαγγελίων*, σ.195.

² *Ιωάννης ια΄*, 16, κ΄,24, κα΄, 2.

³ Γλαβίνας, *Οι Δώδεκα Απόστολοι*, σ.93.

⁴ *Ματθαίος ιγ΄*, 55.

⁵ Σύμφωνα με το *Πασχάλιο Χρονικό* 9, PG 92, 1076.

⁶ Σύμφωνα με τον Κλήμη στην *Ομιλία* 2, 1, PG 2, 77.

⁷ Γλαβίνας, *ό.π.*, σ.93.

⁸ Οι πράξεις του Θωμά απηχούν πρόχειρα την άποψη ότι ο Θωμάς ήταν δίδυμος του Χριστού, δεν γίνεται όμως πουθενά αναφορά ότι ήταν αδελφός Του. Ίσως να υπονοείται ένα είδος πνευματικής συγγένειας.

Ιούδα Θωμά⁹. Στους αποστολικούς καταλόγους των Συνοπτικών¹⁰ και στις Πράξεις των Αποστόλων¹¹ απαντάται μόνο με το όνομα Θωμάς.

Ο Θωμάς¹² ήταν ιουδαϊκής καταγωγής, από την Αντιόχεια, σε αντίθεση με την πλειοψηφία των μαθητών που ήταν Γαλιλαίοι, και ασκούσε το επάγγελμα του ψαρά. Δεν γνωρίζουμε σχεδόν τίποτε για την παιδική του ηλικία. Οι γονείς του ήταν φτωχοί, αλλά ευλαβείς, και με βάση τον μωσαϊκό νόμο ανέθρεψαν το γιό τους. Όταν κλήθηκε από τον ίδιο τον Ιησού να τον ακολουθήσει στη λίμνη της Τιβεριάδας¹³ το έκανε χωρίς δεύτερη σκέψη κατατάσσοντας τον εαυτό του ανάμεσα στους δώδεκα αποστόλους¹⁴. Έγινε έτσι πρόθυμος και πιστός ακόλουθος του Κυρίου σε όλη του τη ζωή. Μετά το θάνατο του φίλου του Χριστού Λαζάρου ο ίδιος ο Ιησούς κάλεσε τους μαθητές του να τον ακολουθήσουν στη Βηθανία, που ήταν θαμμένος ο Λάζαρος, παρόλο που γνώριζε ότι οι φανατικοί Ιουδαίοι ήθελαν να τον κακοποιήσουν και να τον θανατώσουν. Ο Θωμάς δείχνοντας θάρρος και αποφασιστικότητα, αγηφώντας τον κίνδυνο, παρακίνησε τους άλλους μαθητές να ακολουθήσουν το δάσκαλό τους λέγοντας «*ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς, ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ*»¹⁵.

Όταν ο Ιησούς Χριστός κατά τη μεγάλη του ομιλία προς τους Αποστόλους στο μυστικό δείπνο, είπε στους μαθητές του: «*Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία· πιστεύετε εἰς τὸν Θεόν, καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε. Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρὸς μου μοναὶ πολλαὶ εἰσιν· εἰ δὲ μὴ, εἶπον ἂν ὑμῖν· πορεύομαι ἐτοιμάσαι τόπον ὑμῖν· καὶ ἐὰν πορευθῶ καὶ ἐτοιμάσω ὑμῖν τόπον, πάλιν ἔρχομαι καὶ παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτὸν, ἵνα ὅπου εἰμι ἐγώ, καὶ ὑμεῖς ἦτε. Καὶ ὅπου ἐγώ ὑπάγω οἴδατε, καὶ τὴν ὁδὸν οἴδατε.*»¹⁶», ο Θωμάς εκφράζει τα πρώτα δείγματα ορθολογιστικής σκέψης με το ερώτημα «*Κύριε, οὐκ οἶδαμεν ποῦ ὑπάγεις· καὶ πῶς δυνάμεθα τὴν ὁδὸν εἰδέναι,*»¹⁷. Και ο Ιησούς Χριστός απάντησε στο Θωμά: «*ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ, οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα εἰ μὴ δι' ἐμοῦ*»¹⁸.

⁹ Γλαβίνας, *ό.π.*, σ.94. Εκτός από τις Πράξεις του Θωμά και στην ιστορία του Αβγάρου, πρβ. Ευσεβίου, *Εκκλησιαστική Ιστορία* 1,6, PG 20, 126.

¹⁰ *Ματθαίος*, ι', 3, *Μάρκος* γ', 18, *Λουκάς* στ', 15.

¹¹ *Πράξεις*, α', 13.

¹² Αναλυτικότερα για το βίο του αποστόλου Θωμά βλ. στο *Μέγα Συναξαριστή της Ορθοδόξου Εκκλησίας*, Αθήνα 1983, σ. 164-181, και στη *ΘΗΕ*, τ. 6^{ος}, σ.573-580.

¹³ *Ιωάννης*, κα', 2.

¹⁴ *Ματθαίος*, ι', 3, *Μάρκος*, γ', 18, *Λουκάς*, στ', 15 και *Πράξεις* α', 13.

¹⁵ *Ιωάννης*, ια', 16.

¹⁶ *Ιωάννης*, ιδ', 1-4.

¹⁷ *Ιωάννης*, ιδ', 5.

¹⁸ *Ιωάννης*, ιδ', 6.

Το επίθετο όμως με το οποίο είναι ευρύτατα γνωστός είναι το άπιστος, το οποίο έλαβε από το εξής περιστατικό που συνέβη μετά την ανάσταση. Ο Κύριος εμφανίστηκε μετά την Ανάστασή του ενώπιον των μαθητών, χωρίς όμως να βρίσκεται ανάμεσά τους ο Θωμάς. Όταν του διηγήθηκαν οι παρόντες τι συνέβη ο Θωμάς έδειξε δυσπιστία για τα γεγονότα και ζήτησε να γίνει και ο ίδιος αυτόπτης μάρτυρας των όσων συνέβησαν: «*ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω*¹⁹». Μόλις ο Κύριος πραγματοποίησε την επιθυμία του μετά από οχτώ μέρες και εμφανίστηκε μπροστά του, αναφώνησε την ομολογία του με ενθουσιασμό και αυθορμητισμό πως αυτός είναι «*ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου*²⁰». Με αυτή του τη φράση όχι από απιστία, αλλά από πολλή αγάπη προς το θείο Διδάσκαλο, έγινε ο πρώτος κήρυκας της Ανάστασης. Μετά την Ανάσταση και την Πεντηκοστή γίνεται τόσο τολμηρός, ώστε αν και δεν είχε αισθητά δίπλα του τον Κύριο διέτρεξε όλη σχεδόν την οικουμένη και Τον κήρυξε με θάρρος ανάμεσα σε πλήθη που διψούσαν για αίμα και ήθελαν να τον φονεύσουν²¹.

Υπήρξε ακόμη αυτόπτης μάρτυρας μαζί με τους άλλους έξι μαθητές της θαυμαστής αλιείας στη λίμνη της Τιβεριάδας²². Συγκεκριμένα κάποιες μέρες μετά την εμφάνιση του αναστημένου Ιησού στο Θωμά ο Πέτρος, ο Ιάκωβος, ο Ιωάννης, ο Θωμάς, ο Ναθαναήλ και δύο άλλοι πήγαν στη λίμνη της Γαλιλαίας για να ψαρέψουν. Ταλαιπωρούνταν όλο το βράδυ χωρίς να καταφέρουν να πιάσουν κανένα ψάρι. Το πρωί παρουσιάστηκε ο Κύριος στο γιαλό και τους υπέδειξε να ρίξουν τα δίχτυα στη δεξιά μεριά του πλοίου, οπότε έπιασαν πάρα πολλά ψάρια. Ο Ιωάννης, που ήταν πνευματικά ανώτερος και πιο διορατικός, αμέσως αναγνώρισε τον Κύριο, ενώ ο Πέτρος που ήταν θερμότερος και πιο ορμητικός ρίχθηκε στη θάλασσα και κολυμπώντας έφτασε πρώτος στον Αναστάνα. Ο Θωμάς και οι υπόλοιποι πήγαν να Τον συναντήσουν με το πλοιάριο. Όλα αυτά συνέβησαν κατά την τρίτη εμφάνιση μετά την Ανάσταση του Κυρίου στους Μαθητές Του.

Αλλά και στην Κοίμηση της Θεοτόκου ο Θωμάς δεν ήταν παρών, γιατί -σύμφωνα με την παράδοση, κατά θεία οικονομία- βρισκόταν στις Ινδίες. Μετά από τρεις ημέρες και ενώ

¹⁹ *Ιωάννης*, κ', 25.

²⁰ *Ιωάννης*, κ', 28.

²¹ Για αυτό το λόγο ο *Ιωάννης ο Χρυσόστομος* έγραψε δύο εγκωμιαστικούς λόγους για τον απόστολο Θωμά και έχουν εκδοθεί στην PG 59, 497- 500 (BHG 1838) και PG 59, 681- 688 (BHG 1839) αντίστοιχα. Επίσης εγκώμιο έχει γράψει ο Ευθύμιος Ζυγαδινός που βρίσκεται στον *cod. Mosq.* 26, fol. 64- 69 (BHG 1844a) και ο Νικήτας Παφλαγόνας εκδεδωμένο στην PG 105, 128-145 (BHG 1842).

²² *Ιωάννης*, κα', 1-23.

τελούσε τη Θεία Λειτουργία βρέθηκε με θαυμαστό τρόπο στη Γεσθημανή, όπου ήταν θαμμένη η Παναγία. Εκεί υπήρξε μάρτυρας της μετάστασής της. Τότε παρακάλεσε την Παναγία να του δώσει ως ευλογία τη Ζώνη της και εκείνη, καθώς ανέβαινε στους ουραμούς, του έριξε το Ιερό κειμήλιο. Το γεγονός αυτό αποτυπώνεται στο απολυτίκιο της εορτής της Καταθέσεως της Τιμίας Ζώνης που αναφέρει :«*Πρὸς δόξαν ἀκήρατον, ἀνερχομένη Ἄγνη, χειρὶ σου δεδώρησαι, τῷ Ἀποστόλῳ Θωμᾷ, τὴν πάνσεπτον Ζώνην σου*». Έπειτα ο απόστολος Θωμάς κατευθύνθηκε προς τον τάφο της Θεοτόκου, όπου συνάντησε τους άλλους Αποστόλους να προσεύχονται και τους παρακάλεσε να τον ανοίξουν, για να προσκυνήσει το θεοδόχο σώμα της. Ανοίγοντας τον τάφο δεν βρήκαν το σώμα της Θεοτόκου, παρά μόνο τα εντάφια σπάργανα και μια υπέροχη ευωδία.

2. Ο απόστολος Θωμάς μέσα από τα απόκρυφα

Για τον Απόστολο Θωμά έχουμε πληροφορίες και από πηγές εκτός Αγίας Γραφής. Με το όνομά του έχουν σωθεί τα ακόλουθα απόκρυφα έργα²³: το *Γνωστικό Ευαγγέλιο του Θωμά*, το *Ευαγγέλιο των παιδικών χρόνων του Ιησού*, η *Αποκάλυψη*, το *Βιβλίο του Θωμά* και οι *Πράξεις του Θωμά*. Πρόκειται αναμφίβολα για ψευδεπίγραφα κείμενα αρχαίων αιρετικών γνωστικών, γι' αυτό και παρουσιάζουν μεγάλα μειονεκτήματα ύφους και αξιοπιστίας. Οι γνωστικοί θέλοντας να δώσουν κύρος στις αιρετικές τους δοξασίες, τις απέδωσαν στον απόστολο Θωμά και επομένως δεν αναγνωρίζονται από την Εκκλησία μας.

Το *Γνωστικό Ευαγγέλιο του Θωμά*²⁴, που χρονολογείται τον 4^ο αιώνα μ. Χ. αποκαλύφθηκε πρόσφατα, το 1945, στην Ναγκ Χαμμάντ της Άνω Αιγύπτου. Είναι γραμμένο σε πάπυρο στην κοπτική γλώσσα, ενώ η συγγραφή του ελληνικού ή αραμαϊκού προτύπου χρονολογείται τον 2^ο -3^ο αιώνα. Το πρότυπο θεωρείται ότι γράφτηκε στο δεύτερο μισό του 1ου αιώνα μ.Χ., στο πρώτο μισό του 2ου αιώνα μ.Χ. ή στο δεύτερο μισό του 2ου αιώνα μ.Χ. Όσον αφορά το περιεχόμενό του γίνεται αναφορά σε 114 παραδοσιακές ρήσεις, προφητείες, παροιμίες και παραβολές του Ιησού, ενώ διαφέρει τελείως από το στυλ γραφής των άλλων Ευαγγελίων (κανονικών και μη), αφού δεν προσπαθεί να εξηγήσει αυτές τις ρήσεις, παρά μόνο τις αριθμεί και τις καταγράφει θεωρώντας ότι η βασιλεία των Ουρανών είναι ήδη

²³ Για τα απόκρυφα έργα του Θωμά πληροφορίες αντλούμε από την *PLB*, τ. 28, σ.325./ τη *ΘΗΕ*, τ. 6^{ος}, σ.573-580.

²⁴ Κουτσούκης, *Απόκρυφα Κείμενα Καινής Διαθήκης*, τ.Ι, σ.79-96, Καραβιδόπουλος, *Απόκρυφα Χριστιανικά Κείμενα Α΄*, Θεσ/κη 2004, σ. 301-326./ *ΘΗΕ*, τ. 6^{ος}, σ.573-580.

πραγματικότητα. Ο Ιππόλυτος στο *κατά Αιρέσεων* 5,7 θεωρεί ότι είναι έργο της γνωστικής αίρεσης των Ναασηνών, ενώ έργο αιρετικών θεωρείται από τον Ωριγένη, τον Ειρηναίο Λουγδούνων κ.ά.

Το *Ευαγγέλιο των παιδικών χρόνων του Ιησού*²⁵ ανήκει στην κατηγορία των προευαγγελίων και αναφέρεται στη ζωή του Χριστού πριν τη βάπτισή του. Περιγράφει την παιδική του ηλικία, από 5 έως 12 ετών, χαρακτηρίζοντάς τον ως ένα παιδί με υπερφυσικές δυνάμεις, σοφία και δύναμη. Τον παρουσιάζει ως ένα άτακτο, ευέξαπτο, εκδικητικό παιδί, το οποίο τιμωρεί με τις θαυματουργικές του δυνάμεις δασκάλους, γείτονες και άλλα παιδιά, επιφέροντάς τους τύφλωση, αναπηρία ή ακόμη και το θάνατο. Ο Χριστός εκτός από τα θαύματα που επιτελεί εμφανίζεται και ως γνωστικός δάσκαλος της απόκρυφης γνώσης στους ανθρώπους. Η διδασκαλία του Ιησού για την αλληγορική σημασία του ελληνικού αλφαβήτου δείχνει την επιρροή της γνωστικής φιλοσοφίας. Το συγκεκριμένο έργο έχει πλούσια χειρόγραφη παράδοση και σώζεται σε πολλές παραλλαγές ελληνικές, συριακές, λατινικές, γεωργιανές, αιθιοπικές και σλαβικές.

Στην *Αποκάλυψη του Θωμά*²⁶, που χρονολογείται τον 4^ο αιώνα περιγράφονται οι επτά τελευταίες μέρες του κόσμου και τα γεγονότα που θα συμβούν. Είναι γραμμένο στα λατινικά και περιέχει διάφορες αποκαλύψεις για το τέλος του κόσμου και τη Δευτέρα Παρουσία. Το κείμενο είναι σαφώς επηρεασμένο από την *Αποκάλυψη του Ιωάννη*. Ταυτόχρονα υπάρχουν και στοιχεία Γνωστικού συμβολισμού, όπως λ.χ. οι συμβολισμοί: ένδυμα της αιωνίου ζωής = πνεύμα, εκλεκτοί = Γνωστικοί. Η συγγραφή του αποδίδεται στους κύκλους των Μακχαίων.

Το *Βιβλίο του Θωμά*²⁷ γράφτηκε στη Συρία τον 3^ο αιώνα και αποκαλύφθηκε και αυτό το 1945 στη Ναγκ Χαμμάντ της Άνω Αιγύπτου. Το περιεχόμενό του είναι ένας διάλογος, που υποτίθεται ότι καταγράφεται από το Ματθαίο, ανάμεσα στον αναστημένου Χριστό και τον αδελφό του Ιούδα - Θωμά, τον οποίο αποκαλεί αθλητή, γιατί αγωνίζεται κατά των σωματικών παθών. Ο Χριστός φωτίζει και μεταδίδει την αλήθεια στους μη γνωρίζοντες πώς να ζήσουν για να σωθούν. Η σωτηρία προσφέρεται όμως μόνο στους ασκητές και σε όσους καταπολεμούν την αισθητική ζωή. Αποκλειστικά στον Θωμά αποκάλυψε ότι η μόνη λύση για τη σωτηρία είναι η πνευματική ανάπαυση, η ελευθερία από τα πάθη, με σκοπό την ένωση με τον Θεό.

²⁵ Καραβιδόπουλος, *ό.π.*, τ. Α', σ.75-88. *ΘΗΕ*, τ. 6^{ος}, σ.573-580.

²⁶ Κουτσούκης, *ό.π.*, τ.ΙΙΙ, σ.135-144. Καραβιδόπουλος, *ό.π.*, τ. Β', σ.465-470.

²⁷ Κουτσούκης, *ό.π.*, τ.ΙΙ, σ.63-71.

Η αρχαιότερη διήγηση σχετικά με το αποστολικό του έργο είναι οι *Πράξεις του Αγίου Αποστόλου Θωμά*²⁸. Πρόκειται για μια εκλαϊκευμένη αφήγηση δεκατεσσάρων πράξεων που θεωρείται ότι γράφηκε αρχικά στα συριακά τον 3^ο μ.Χ. αιώνα και έχει μεταφραστεί επεξεργασμένη αργότερα στα ελληνικά, τα αιθιοπικά, τα λατινικά και τα αρμενικά²⁹ και αποδίδεται σε μανιχαϊκές³⁰ ομάδες. Το έργο αυτό γράφτηκε για να προβάλλει τη δράση του Θωμά, ο οποίος θεωρείται ως ιδρυτής της εκκλησίας της Χαλδίας, των Χαλδαίων.³¹ Το ελληνικό χειρόγραφο που περιέχει τις πράξεις του Αγίου Θωμά στην Ινδία, σώζεται στην Ιερά Μονή της Μεγίστης Λαύρας³². Θεωρείται ότι γράφτηκε από τους κύκλους του αιρετικού Βαρδεσάνη στην Έδεσσα της Συρίας. Σύμφωνα με αυτές μετά την επιφοίτηση του Αγίου Πνεύματος και την προτροπή του Χριστού «*πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει*³³» ο Απόστολος Θωμάς κληρώθηκε για να κηρύξει το Ευαγγέλιο στην Περσία και τη χώρα των Ινδίων. Ειδικότερα το κείμενο διηγείται το ταξίδι του αποστόλου στην Ινδία. Αρχικά ο απόστολος Θωμάς δεν ήθελε να επισκεφτεί την περιοχή που είχε κληρωθεί. Μετά από τη θαυμαστή συνάντηση που είχε με τον έμπορο Αββάνη³⁴ τον ακολούθησε στην Ινδία και με την ιεραποστολική του δράση βάπτισε πολλούς ειδωλολάτρες χριστιανούς και γι' αυτό μέχρι σήμερα θεωρείται ο φωτιστής των χωρών αυτών. Ήταν μάλιστα ο πρώτος που κήρυξε το χριστιανισμό στην Ινδία και όχι, όπως αναφέρει ο Πάνταινος, ο απόστολος Βαρθολομαίος³⁵. Από την παράδοση γνωρίζουμε ότι ο Θωμάς κήρυξε το ευαγγέλιο στη νότια Ινδία, στο Μαλαμπάρ, όπου βρίσκεται η εκκλησία του Αγίου Θωμά, μία από τις τέσσερις αρχαίες εκκλησίες που αρνήθηκαν το δόγμα της 4^{ης} Οικουμενικής Συνόδου (451μ.Χ.) και αποδέχτηκαν το μονοφυσιτισμό (αντιχαλκηδόνιες). Τα ακόλουθα κεφάλαια των Πράξεων αναφέρουν το κήρυγμα του Θωμά στην Περσία και τη Συρία, τα θαύματα που έκανε στις περιοχές αυτές, το γεγονός ότι πολλοί ειδωλολάτρες πίστεψαν στο κήρυγμά του, αλλά και το μαρτυρικό θάνατο που βρήκε.

²⁸ Κουτσούκης, *ό.π.*, τ.ΙΙΙ, σ.43-78. Καραβιδόπουλος, *ό.π.*, τ. Β', σ.233-336.

²⁹ Αρβανίτης, *Ο απόστολος Θωμάς και η συριακή εκκλησία του Μαλαμπάρ*, τ. Γ', σ.27-37.

³⁰ Ο άγιος Αυγουστίνος (De sermone domini in monte 1.20.65, Contra Adimantum 17, Contra Faustum 14, 22.79) αναφέρει ότι χρησιμοποιούνταν από τους Μανιχαίους, στο Tischendorf C., *Acta Apostolorum Aprocrypha*, Lipsiae 1851, σ. LXIV.

³¹ Γλαβίνας, *ό.π.*, σ.95.

³² Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Lake K., *Texts from Mount Athos*, studia Biblica et Ecclesiastica, Oxford 1902, v.2., σ. 165-166.

³³ *Μάρκος*, ιστ', 15.

³⁴ Το γεγονός της συνάντησης με τον Αββάνη αναφέρεται παρακάτω στο εξεταζόμενο χειρόγραφο.

³⁵ Γλαβίνας, *ό.π.*, σ.94.

3. Το μαρτύριο του αποστόλου Θωμά

Το τέλος της ζωής του υπήρξε μαρτυρικό σύμφωνα με το απόκρυφο έργο «Πράξεις και Μαρτύρια του Θωμά³⁶». Ο απόστολος Θωμάς αρχικά φυλακίστηκε γιατί πίστεψε στο κήρυγμά του η γυναίκα του ηγεμόνα Μισδίου, η Μιγδονία και η σύζυγος του ευγενούς άρχοντα Χαρασίου Τερτιανή. Αφού βγήκε με θαυμαστό τρόπο το βράδυ από τη φυλακή, βάπτισε Χριστιανούς όσους πίστευσαν στο κήρυγμά του. Ανάμεσα σε αυτούς ήταν και η σύζυγος και η κόρη του Μισδίου, Μιγδονία και Μαρκία. Επιστρέφοντας στο κελί του ήθελαν να τον ακολουθήσουν και οι νεοβαπτισμένες Τερτία, Μιγδονία και Μαρκία. Αφού τις απέτρεψε παρουσιάστηκε μπροστά του ο Μίσδιος, ο οποίος διέταξε το θάνατό του. Τον οδήγησαν οι στρατιώτες έξω από την πόλη και μαρτύρησε δια λογισμού από τους φανατικούς ειδωλολάτρες στρατιώτες του Μισδίου στην πόλη Μαϊλαπούρ³⁷ των Ινδιών το 72 μ.Χ., όπου και θάφτηκε. Τα λείψανά του, αφού τυλίχθηκαν με ακριβά υφάσματα, ενταφιάστηκαν αρχικά σε εκείνη την περιοχή με πρωτοβουλία της Τερτίας, σε μια περιοχή όπου ενταφιάζονταν οι βασιλείς. Μετά από καιρό δαιμονίστηκε ο γιός του Μισδαίου και μη μπορώντας να βρει τη γιατρεία του, πήγε ο βασιλιάς στον τάφο του Αποστόλου να πάρει ένα κομμάτι από το άγιο λείψανο να θεραπεύσει το γιό του. Όταν άνοιξε τον τάφο δεν βρήκε το λείψανο, γιατί κάποιος χριστιανός το πήρε κρυφά και το πήγε στην Έδεσσα της Συρίας. Με προτροπή του ίδιου του Θωμά, που παρουσιάστηκε σε όνειρο, πήρε λίγο χώμα από τον τάφο του με πολλή πίστη και το έβαλε στον δαιμονιζόμενο, ο οποίος θεραπεύτηκε αμέσως. Αυτό το γεγονός είχε ως αποτέλεσμα να βαπτιστεί χριστιανός ο βασιλιάς, ο γιός του, όλο το παλάτι και μεγάλο μέρος της πόλης.

Τα τίμια λείψανά του στη συνέχεια φυλάσσονται στην Έδεσσα της Συρίας³⁸ από όπου μεταφέρθηκαν στην Κωνσταντινούπολη από το γιό του Μ. Κωνσταντίνου, Κωνσταντίο, το 357 μ.Χ. στο ναό των Αγίων Αποστόλων. Τμήμα των λειψάνων του βρίσκονται σήμερα στο ναό του Αγίου Θωμά στη πόλη Ορτόνα της Ιταλίας, τα οποία μετέφεραν οι σταυροφόροι κατά την Δ΄ Σταυροφορία το 1204. Η Τιμία Κάρα του αγίου αποστόλου Θωμά φυλάσσεται στην Πατριαρχική Ιερά Μονή του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου στην Πάτμο. Αποτμήματα του Ιερού Λειψάνου του βρίσκονται στη Μονή Παντελεήμονος Αγίου Όρους, στο Κοπτικό

³⁶ Για το μαρτύριο του υπάρχει εκτενής χειρόγραφη παράδοση βλ. BHG 1826- 1831a.

³⁷ Η πόλη αυτή ονομάζεται και Άγιος Θωμάς και βρίσκεται δίπλα στην πόλη Μαντράς, στον κόλπο της Βεγγάλης στην ακτή Κορομάντελ. Το Μαϊλαπούρ είναι μια πλούσια, παραδοσιακή γειτονιά με πολλές ιερές τοποθεσίες και πολιτιστικούς χώρους, όπως τον γοθικό καθεδρικό ναό Santhome που είναι χτισμένος επάνω στο σημείο ταφής του Αγίου Θωμά.

³⁸ Brown, *The Indian Christians of St. Thomas, An Account of the Ancient Church of Malabar*, New York: Cambridge University Press, 1956, σ. 46.

Πατριαρχείο της Αιγύπτου, στον Σύρο – Ιακωβιτικό Ναό της Μοσούλης και στο ναό του Αγίου Θωμά στη πόλη Ορτόνα της Ιταλίας, όπως αναφέρθηκε παραπάνω.

Η Ορθόδοξη Εκκλησία γιορτάζει τη μνήμη του δύο φορές το χρόνο: την Κυριακή του Θωμά, μια εβδομάδα μετά την Κυριακή του Πάσχα-όπου τιμάται το γεγονός της προσωπικής του εμπειρίας με τον Κύριο-, αλλά και στις 6 Οκτωβρίου, ημέρα μνήμης του. Η Διακαινήσιμος εβδομάδα ονομάζεται και η «η του Θωμά» εξ αιτίας της ανάγνωσης του γνωστού ευαγγελικού χωρίου. Η καθολική εκκλησία τιμά τη μνήμη του στις 3 Ιουλίου. Η Κατάθεση των Ιερών Λειψάνων του Αγίου Θωμά εορτάζεται στις 20 Ιουνίου.

B) ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΚΑΙ Η ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΟΥ

Η χειρόγραφη παράδοση για τον απόστολο Θωμά είναι πολύ πλούσια³⁹. Το κείμενο των Πράξεων του αποστόλου Θωμά⁴⁰, που ταυτίζεται σε πολλά σημεία με το αντικείμενο της παρούσας εργασίας, είναι ένα από τα πολυάριθμα⁴¹ σωζόμενα κείμενα που αφηγούνται διάφορες εκδοχές του βίου, των θαυμάτων και του μαρτυρίου. Στην *BHG* καταχωρίζονται περίπου 51 κείμενα (*BHG* 1800-1836b) με το περιεχόμενο που αφορά στοιχεία από τη ζωή, το μαρτύριο και τα θαύματά του. Ως βάση αυτών πρέπει να θεωρηθεί το ελληνικό χειρόγραφο που περιλαμβάνει ολοκληρωμένο το απόκρυφο κείμενο των Πράξεων του Θωμά (*BHG* 1801c) και βρίσκεται στον *cod. Romanus Vallicellianus B 35*, του 11^{ου} αιώνα της Βατικανής βιβλιοθήκης της Ρώμης⁴² και τον *Parisinus Graecus 1510* του 10^{ου} αιώνα. Υπάρχουν και προγενέστερα χειρόγραφα, του 9^{ου} -11^{ου} αιώνα⁴³. Προηγείται χρονολογικά ένα συριακό χειρόγραφο από τη Μονή Σινά του 5^{ου} - 6^{ου} αιώνα, στο οποίο υπάρχουν αποσπάσματα του έργου⁴⁴. Σύμφωνα με τον James⁴⁵, ο οποίος υιοθετεί τη θέση του Bonnet, το κείμενο των πράξεων πρέπει να γράφτηκε αρχικά στα ελληνικά⁴⁶ και γρήγορα να μεταφράστηκε στα συριακά. Τα ελληνικά χειρόγραφα είτε επειδή έγιναν σπάνια είτε επειδή χάθηκαν εντελώς ξαναμεταφράστηκαν από τα συριακά στα ελληνικά.

Το κείμενο που εκδίδεται στην παρούσα εργασία παραδίδεται από δύο χειρόγραφα: α) τον κώδικα *Hierosolymitanus Sabbaiticus* 30 (φ. 38–46ν) του 10^{ου}-11^{ου}

³⁹ Για τα χειρόγραφα που αναφέρονται στο βίο και τα έργα του Θωμά βλ. αναλυτικότερα *BHG* τ. 2^{ος}, σ. 296-304.

⁴⁰ Brown, *The Indian Christians of St. Thomas, An Account of the Ancient Church of Malabar*, New York: Cambridge University Press, 1956, σ. 46.

⁴¹ Ο αριθμός των χειρογράφων ανέρχεται σε 85 με αρχαιότερα αυτά του 9^{ου} αιώνα, τον *Parisinus gr. 764* και τον *Monacensis gr. 262*.

⁴² Καραβιδόπουλος Ι., *Απόκρυφα Χριστιανικά Κείμενα Β΄*, Θεσ/κη 2004, σ.233-336.

⁴³ Τα προγενέστερα χφ που στηρίχτηκε η έκδοση του Bonnet είναι: *Parisinus gr. 881* του 10^{ου} αιώνα, *Parisinus gr. 1454* του 10^{ου} αι., *Parisinus gr. 1468* του 11^{ου} αιώνα, *Romanus Angelicus B 2.2* του 11^{ου} αι., *Escorialensis Y II 9* του 11^{ου} αι., *Parisinus gr. 764* του 9^{ου} αι., *Parisinus gr. 1485* του 10^{ου}-11^{ου} αι., *Monacensis gr. 262* του 9^{ου} αι., *Oxoniensis Clarkianus 43* του 11^{ου} αι., *Parisinus gr. 1485* του 10^{ου} - 11 αι., *Parisianus gr. 1540* του 11^{ου} αι., *Romanus Vallicellanus B 35* του 11^{ου} αι., *Vaticanus gr. 797* του 11^{ου} αι., βλ. Bonnet, ό.π., σ. xvi.

⁴⁴ Η συριακή μορφή του έργου έχει εκδοθεί ολοκληρωμένο από τους Wright W., *Apocryphal acts of the apostles II*, London – Edinburgh 1871, σ.146-298 βασιζόμενο σε χφ του 10^{ου} αιώνα (B.M. add. 14.645 του 936 μ.Χ) και Lewis Sm., *Mythological Acts of the Apostles*, in *Horae Semiticae IV* London 1904, σ. 80-99 βασιζόμενος στον παλιμψηστο *Sinai 30* του 5^{ου}-6^{ου} αιώνα. Όσον αφορά την έκδοση του James M., *The apocryphal new testament*, Oxford 1924, 364-438 (*BHG* 1834) βασίζεται κυρίως στην έκδοση του Bonnet, 1903 και ελάχιστα στον Wright, 1871 και Lewis, 1904.

⁴⁵ James, ό.π., σ. 364.

⁴⁶ Από αυτά έχουν σωθεί αποσπάσματα του μαρτυρίου του Θωμά.

αιώνα⁴⁷ και β) τον *Hierosolymitanus Sancti Sepulchri* 135 (φ. 26- 34ν) του 14^{ου} αιώνα⁴⁸. Το δεύτερο κείμενο αποτελεί αντίγραφο του πρώτου ή έχουν και τα δύο κάποιο μη σωζόμενο κοινό πρότυπο. Η χρονολόγηση του χειρογράφου τοποθετείται στον 10^ο-11^ο αιώνα, όπως αποδεικνύεται από τον ίδιο τον κώδικα. Δεν μπορούμε να προσδιορίσουμε με ακρίβεια τη χρονολογία συγγραφής του κειμένου, καθώς δεν έχουμε περαιτέρω πληροφορίες πάνω σε αυτό το ζήτημα. Η φράση *έν θεανδρικῶ σώματι* (f.38ν,στ.40) απαντάται για πρώτη φορά στον Κύριλλο Αλεξανδρείας⁴⁹. Με βάση αυτό το κριτήριο το κείμενο δεν μπορεί να χρονολογηθεί πριν τον 4^ο αιώνα.

Ως προς το περιεχόμενό του παρουσιάζει κοινά θέματα με τις Πράξεις του Θωμά, αφού στο κείμενό μας γίνεται αναφορά πιο περιληπτικά στα εξής θαυμαστά γεγονότα: τη συνάντηση του Θωμά με τον Αββάνη, το γάμο στην Ανδράπολη, το ουράνιο παλάτι του Γουνδαφόρου, τα θαύματα με το μεγάλο φίδι, το πουλάρι, τη δαιμονισμένη γυναίκα και το νεαρό που σκότωσε τη νέα κοπέλα. Παραλείπονται τα θαύματα του στρατηγού και του άγριου γαϊδουριού, ο εκχριστιανισμός της γυναίκας του Χαρισίου και της οικογένειας του Μισδίου και ο μαρτυρικός του θάνατος.

⁴⁷ Για πλούσια βιβλιογραφία σχετική με το χειρόγραφο αυτό και λεπτομερή καταλογογράφηση περιεχομένων βλ. τώρα την ιστοσελίδα PINAKES και ειδικά <https://pinakes.irht.cnrs.fr/notices/cote/34287/> (πρόσβαση 21 Αυγ. 2019)

⁴⁸ <https://pinakes.irht.cnrs.fr/notices/cote/35372/>

⁴⁹ Κυρίλλου Αλεξανδρείς, *Λόγος περί του Αγίου Πνεύματος*.

Γ) ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ

a) *codex Hierosolymitanus Sabbaiticus* 30 (=H)

Το χειρόγραφο αυτό χρονολογείται μεταξύ του 10^{ου} και 11^{ου} αιώνα. Είναι μεμβράνινο⁵⁰ και αποτελείται από 407 φύλλα. Το χειρόγραφο ήταν ογκωδέστερο αρχικά, όπως μαρτυρείται από την αρίθμηση που φτάνει στον αριθμό 418. Το περιεχόμενό του είναι πανηγυρικό και περιέχει 76 κείμενα που καλύπτουν τις εορτές (κινητές και ακίνητες) όλου του έτους. Εκτός από τα μηνολόγια που υπάρχουν στην αρχή του κώδικα στο τέλος αυτού περιλαμβάνονται λόγοι του Ιωάννου του Χρυσοστόμου, του Επιφανίου αρχιεπισκόπου Κύπρου και του Ιωάννου του Θεολόγου για τις εορτές που ξεκινούν από το Σάββατο του Λαζάρου μέχρι την Κυριακή των Αγίων Πάντων. Το κείμενο των πράξεων του αποστόλου Θωμά είναι το έκτο κατά σειρά στον κώδικα. Κατανέμεται σε δύο στήλες με 40 αράδες η καθεμιά σε όλα τα φύλλα και διαστάσεις 33,8 x 24,5 εκ.

Η γραφή είναι ευανάγνωστη και δεν υπάρχουν δυσκολίες στην ανάγνωσή του. Στα φύλλα 39v και 40r εμφανίζονται λιγότερο φωτεινές λέξεις πιθανόν λόγω του ότι το μελάνι έχει ξεθωριάσει από την υγρασία, που είναι όμως αναγνώσιμες και στο φύλλο 44r στη 12 σειρά λείπει η πρώτη λέξη, η οποία είναι εύκολο να εννοηθεί επειδή στο τέλος της προηγούμενης εμφανίζεται το πλσ. Τέλος, στα φύλλα 45r, 45v, 46r έχει απλωθεί το μελάνι, ίσως λόγω υγρασίας, αλλά οι λέξεις μπορούν να διαβασθούν. Η γραφή του χειρογράφου είναι μικρογράμματη με εμφάνιση μόνο ενός κεφαλαίου γράμματος στην αρχή του κειμένου, στην πρώτη αράδα της δεύτερης στήλης του φύλλου 38r, του Π που είναι όρθιο και καλύπτει τρεις αράδες. Ο τίτλος στο κάτω μέρος της πρώτης στήλης του φύλλου 38r είναι και αυτός γραμμένος με μαύρο μελάνι και το κείμενο χωρίζεται από το προηγούμενο με διακοσμητική ταινία. Δεν υπάρχει επίσης αρχή παραγράφων ή κεφαλαίων και το κείμενο είναι ενιαίο.

Τα *nomina sacra* συντομογραφούνται (π.χ. ιϛ̄, θϛ̄, κϛ̄, χϛ̄, ιϞ̄) όπως και οι λέξεις «και» ως ς και οι λέξεις πρᾶ (πατέρα), πνᾶ (πνεύμα), ανοϞ̄ (ανθρώπου), σριαν (σωτηριαν), ενώ δεν παρατηρούνται άλλες συντομογραφίες. Τα συχνότερα συμπλέγματα του χειρογράφου είναι το ει, στ, λλ, ευ, στ, γγ, ββ, ρτ, ον, κ.ά. Τα ορθογραφικά λάθη είναι πάρα πολλά κυρίως ιωτακισμοί, σύγχυση ε με αι, ο με ω και τα αντίθετα, απλοποιήσεις διπλών

⁵⁰ Για την περιγραφή του χειρογράφου βλ. Παπαδόπουλος-Κεραμεύς, *Ιεροσολυμητική Βιβλιοθήκη*, τ., 2^{ος}, σ. 59-69. Ehrhard, A., *Überlieferung und Bestand der hagiographischen und homilirischen Literatur der griechischen Kirche*, 1 Vol., Leipzig 1937- 1939, σ. 197-198.

συμφώνων, κλπ. Χρησιμοποιείται επίσης το σύμπλεγμα ευ αντί του εβ (π.χ. εὐραίων αντί ἐβραίων στο φύλλο 38v), το Η αντί του η. Στο κείμενο προεξέχουν μερικές φορές το α, ξ, ζ, φ, θ, το τ με μεγάλη την οριζόντια γραμμή, το π παρουσιάζεται καλλιγραφημένο, το λ όταν είναι μόνο του είναι πιο ανοιχτό, ενώ όταν είναι διπλό είναι κολλημένα τα δύο λλ, η κεραία του δ είναι πιο παρατεταμένη. Το μ, χ, κ μερικές φορές εμφανίζεται πιο μεγάλο στην αρχή της γραμμής, αν και δεν αρχίζει πρόταση ή κεφάλαιο. Ο τονισμός και η έγκλιση παραβαίνουν στις περισσότερες λέξεις τους σήμερα αποδεκτούς κανόνες. Τα περιθώρια των φύλλων είναι καθαρά. Τα σημεία στίξης που χρησιμοποιούνται σε μεγάλο βαθμό είναι η άνω τελεία και λιγότερο το κόμμα και η τελεία.

b) *Codex Hierosolymitanus Sancti Sepulchri* 135 (= P)

Το χειρόγραφο αυτό χρονολογείται στον 14^ο αιώνα. Είναι χαρτώο⁵¹, διαστάσεων 31,5 X 21 εκ. και αποτελείται από 239 φύλλα. Στα περιεχόμενά του περιλαμβάνονται 53 κείμενα ομιλητικά (πανηγυρικά) για την διάφορες εορτές του έτους, όπως πανηγυρικοί λόγοι από τον άγιο Ιωάννη το Χρυσόστομο, τον άγιο Ανδρέα Κρήτης, το Γερμανό Κωνσταντινουπόλεως και αγιολογικά, όπως το μαρτύριο του αγίου Γεωργίου, του αποστόλου Μάρκου, του αγίου Παντελεήμονα. Το κείμενο για τον απόστολο Θωμά είναι το έβδομο κατά σειρά και βρίσκεται στα φύλλα 26v-34r. Εκτός από τα φύλλα 2 και 3 που είναι δίσηλα, όλα τα υπόλοιπα είναι γραμμένα σε μία στήλη και αποτελούνται από 33 αράδες το κάθε φύλλο. Ο τίτλος στο πάνω μέρος του φύλλου 26 είναι ερυθρογραφημένος και το κείμενο χωρίζεται από το προηγούμενο με διακοσμητική μελανογραφημένη ταινία. Το χειρόγραφο δεν έχει υποστεί καμία αλλοίωση από το χρόνο, γι' αυτό και δεν παρουσιάζει φθορές.

Η γραφή του χειρογράφου είναι η μικρογράμματη με εμφάνιση, ωστόσο, και ελαχίστων κεφαλαίων αρχικών ερυθρόμορφων γραμμάτων, (τα οποία συνήθως υποδεικνύουν αρχή παραγράφου) όπως το Π με δύο κάθετες μακριές γραμμές που καταλαμβάνουν 3 αράδες, το Ε με φεγγαρόσχημη καμπύλη, το Τ με δύο κάθετες μικρές γραμμές ή με ελαφριά κλίση της κάθετης γραμμής, το Α και το Κ με καθαρές ευθείες γραμμές, το Ο και το Θ με οβάλ σχήμα. Τα κεφαλαία γράμματα που εμφανίζονται στην αρχή των σειρών είναι

⁵¹ Για την περιγραφή του χειρογράφου βλ. *Ιεροσολυμητική Βιβλιοθήκη*, τ., 1^{ος}, σ. 236-240./ Ehrhard, A., *Überlieferung und Bestand der hagiographischen und homilischen Literatur der griechischen Kirche*, 3 vol., Leipzig 1937- 1939, σ. 270-272.

ερυθρογραφημένα και συνήθως υποδεικνύουν το ότι αλλάζει το κεφάλαιο. Στο κείμενο εμφανίζονται επίσης ως κεφαλαία χωρίς να είναι στην αρχή, αλλά στο μέσο της λέξης το Ε, Κ, Τ, ενώ προεξέχουν το μ, λ, δ, η, β. Η γραφή είναι ευανάγνωστη και δεν υπάρχουν φθορές στο κείμενο από την υγρασία και το χρόνο, ούτε συναντούνται πολλά ορθογραφικά λάθη.

Τα *nomina sacra* συντομογραφούνται (π.χ. ιϛ̄, θϛ̄, κϛ̄, χϛ̄, ιϞ̄) όπως και οι λέξεις «και» ως ς και οι λέξεις πρᾶ (πατέρα), πνᾶ (πνεύμα), ανοϞ̄ (ανθρώπου), σριαν (σωτηρίαν), ενώ δεν παρατηρούνται άλλες συντομογραφίες. Τα συχνότερα συμπλέγματα του χειρογράφου είναι : ευ αντί για εβ (εὐραΐδι αντί ἐβραΐδι), ου σαν γ, αυ, ει, γα, εγ, εθ, κ.ά. Το π εμφανίζεται καλλιγραφημένο, το δ με κεραία γυριστή, το ας ως μισοφέγγαρο στο τέλος της γραμμής, το σ ως ς ή Ϸ αντί σ. Τα διπλα λλ παρουσιάζονται ενωμένα, το Δ αντί του δ με ψηλή καμπύλη του δεξιού του άκρου προς τα αριστερά και το Η αντί του η. Το ρ έχει ουρά, το θ είναι ανοιχτό και το ε στην αρχή της λέξης είναι πιο μεγάλο σε σχέση με αυτό που βρίσκεται στο μέσο της λέξης. Η συλλαβή του είναι γραμμένη σε δύο σειρές, το τα κάτω και το ου πάνω, ενώ η κατάληξη –των έχει το τα κάτω και το ων σαν υ με σηκωμένη τη δεξιά πλευρά. Τα σημεία στίξης που χρησιμοποιούνται είναι κυρίως η άνω τελεία, η τελεία και καθόλου το κόμμα. Ακόμη γίνεται χρήση των πνευμάτων και των τόνων της αρχαίας ελληνικής τις περισσότερες φορές χωρίς γραμματικά λάθη και όχι ως στολίδια του κειμένου. Γενικότερα το κείμενο είναι ορθογραφημένο. Όπως φαίνεται, το χειρόγραφο αυτό θα πρέπει να είναι αντίγραφο του χειρογράφου Η⁵².

⁵² Με την άποψη αυτή συμφωνεί και ο Αθ. Παπαδόπουλος-Κεραμεύς, όπως αναφέρει στην *Ιεροσολυμητική Βιβλιοθήκη*, τ.2, σ. 61.

Δ) ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΕΚΔΟΣΗΣ – ΥΦΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Για την παρούσα έκδοση λαμβάνονται υπ' όψιν και τα δύο χειρόγραφα, αλλά περιορισμένη προτίμηση δίνεται στο Η ως το παλαιότερο σε σχέση με το Ρ. Ορθογραφικά λάθη (όπως αναφέρθηκαν παραπάνω στην περιγραφή των χειρογράφων) διορθώνονται σιωπηλά και για τα δύο χειρόγραφα. Υπάρχουν περιπτώσεις που μη ορθογραφημένη λέξη του Η εμφανίζεται με την ορθή γραφή της στον Ρ, αλλά και το αντίστροφο. Ο χωρισμός των παραγράφων έχει γίνει με βάση το περιεχόμενο του κειμένου, αφού και στα δύο χειρόγραφα το κείμενο παραδίδεται σε ενιαία μορφή.

Το κείμενο φαίνεται ότι είναι γραμμένο από άγνωστο συγγραφέα της μέσης Βυζαντινής περιόδου. Ο λόγος σε αρκετά σημεία είναι μακροπερίοδος (π.χ. *ὁ Κύριος μου καὶ ὁ Θεὸς μου... βασιλεία σου*, φ.41ν), ενώ υπάρχουν πολλές μετοχές παρελθοντικού χρόνου (π.χ. *εἰπὼν, ἐπιθείς, ἀνακινούντα*, φ.41ν). Το ύφος του είναι μέσο στα αφηγηματικά μέρη, ενώ στα διαλογικά άλλες φορές μέσο με βιβλικές αναφορές, όπως ο λόγος προς τους νεόνυμφους, και άλλες απλό, κυρίως στα θαύματα⁵³. Το λεξιλόγιο είναι τυποποιημένο (π.χ. *ἔφη*) και η σύνδεση παρατακτική. Το κείμενο γλωσσικά προσεγγίζει το επίπεδο της Ελληνιστικής κοινής περιλαμβάνοντας ταυτόχρονα βιβλικά αποσπάσματα κυρίως από την Καινή Διαθήκη και λιγότερο από το Ψαλτήρι, τα οποία προφανώς γνώριζε αποστήθως ο γραφέας.

Αν και στον τίτλο του αναφέρει ότι το περιεχόμενο του περιλαμβάνει το βίο, το μαρτύριο και τα θαύματα του αποστόλου Θωμά, στην πραγματικότητα το περιεχόμενό του περιορίζεται στην αναφορά κυρίως των θαυμάτων που επιτελέστηκαν τόσο στον ίδιο το Θωμά και κυρίως από τον ίδιο το Θωμά κατά τη διάρκεια του ταξιδιού του στις μακρινές Ινδίες. Τα θαύματα αυτά ταυτίζονται με ένα μέρος του απόκρυφου έργου «Πράξεις του Θωμά», γεγονός που μας κάνει να θεωρήσουμε ότι ίσως το εξεταζόμενο χειρόγραφο αποτελεί απόσπασμα ολοκληρωμένου έργου.

⁵³ Για το βυζαντινό ύφος και τα επίπεδά του βλ. Ševčenko, *Levels of Style in Byzantine Prose*, σ. 289-312.

2) ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Πράξεις καὶ μαρτύριον καὶ θαύματα τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Θωμᾶ
(BHG 1834f)

Sigla

H *Hierosolymitanus Sabbaiticus* 30, fol. 38 – 46v (X-XI sec.)

P *Hierosolymitanus Sancti Sepulchri* 135, fol. 26 – 34v (XIV sec.)

(H fol. 37/P fol. 26) Μηνι Ὀκτωβρίῳ στ¹.

Τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Θωμᾶ². Πρᾶξις καὶ μαρτύριον καὶ θαύματα τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου ἀποστόλου Θωμᾶ. Κύριε εὐλόγησον³.

1. Πολὺς ὁ Θωμᾶς ἐν τοῖς ἀπάντων στόμασιν περιφέρεται καὶ ἡ περὶ αὐτὸν στοργὴ τῶν πιστευσάντων οὐκ ἔλαττον· καὶ εἰκότως· ὑπερβαλλόντως γὰρ τὸν διδάσκαλον ἀγαπήσας οὐχ ἤττον παρ' αὐτοῦ ἠγαπήθη, καὶ παρ' αὐτοῦ δοξασθεῖς, ἔλκει πάντας πρὸς τὴν οἰκείαν ἀγάπῃσιν. Δείκνυσι δὲ τὸν πόθον αὐτοῦ τὸν πρὸς Χριστὸν καὶ ἡ μαθητεία μὲν, καὶ τὸ γνήσιον πλέον δὲ τοῦ λέγειν πρὸς τοὺς μαθητάς, ἡνίκα πρὸς τὴν Ἰουδαίαν τὸν πρῶην ζητούμενον λιθασθῆναι ἀπαίρειν ἔμαθεν Κύριον «ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς, ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ»^α, καὶ τὸ ἐρωτᾶν αὐτὸν ἡνίκα διατιθέμενος ἔλεγεν τοῖς μαθηταῖς «ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε τὴν ὁδόν»^β. «Κύριε οὐκ οἶδαμεν ποῦ ὑπάγεις καὶ πῶς δυνάμεθα τὴν ὁδὸν εἰδέναι»^γ. Τὸ^δ δὲ ἀναστάντα τοῦτον ποθεῖν μὴ μόνον ἰδεῖν, ἀλλὰ καὶ ψηλαφῆσαι^δ, πόθου τὴν ἀπιστίαν ταύτην ἐννοεῖν ἐστὶν ὡς μεγίστου καὶ ξένου ὄντος· καὶ δῆλον ἐξ ὧν ἀφίκεσθαι θεολογίας^ε ῥήματων «ὁ Κύριος μου», λέγων, «καὶ ὁ Θεὸς μου»^ε. Τὰ δὲ μετὰ τὴν ἀνάληψιν παθήματα δι' αὐτὸν καὶ τὰ ἐν τῷ κηρύγματι θαυμάσια δι' αὐτοῦ, ἅπερ^ζ ὁ μέγας οὗτος ἀπόστολος Θωμᾶς ἔπαθέν τε καὶ ἔδρασεν συντόμως τοῖς θέλουσιν παραθήσομαι^ζ.

^α Ἰωάννης, ια', 16

^ε πρβ. Ἰωάννης, κ', 28

^β Ἰωάννης, ιδ', 6

^γ Ἰωάννης, ιδ', 4-5

^δ πρβ. Ἰωάννης, κ', 25

¹ εἰς τὰς στ' H *in marg.*

⁵ ἀφικέσθαι θεολογίας H

² Τοῦ... Θωμᾶ *om.* H

⁶ ὅπερ HP

³ εὐλόγησον π(άτ)ερ H

⁷ παραθήσομεν H

⁴ Τὸ *scripsi*] τὸν HP

2. Τῶν θείων ἀποστόλων τὰς πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης πόλεις καὶ χώρας διανεμιμαμένων καὶ ἄλλου ἀλλαγῆ τὸν τῆς εὐσεβείας κατασπειράντων¹ λόγον, Θωμᾶς ὁ θαυμάσιος τῆς² πρὸς ἀνατολὴν χώρας πάσης³, ἦν Ἴνδοι κατοικοῦσιν, εὐαγγελιστῆς κληρωθεὶς, τὸ ἀπηνὲς τοῦ ἔθνους καὶ ὡς εἰκὼς δυσπειθέστατον, ὅσῳ //(P f. 26v) τῶν λοιπῶν ἔθνῶν ὑπῆρχε βαρβαρικώτατον δεδοικώς, τὴν ἀποστολὴν ἐπὶ πλεῖστον ἀνεβάλλετο. Οὐχ, ὡς ἂν τις οἰηθεῖ, τῷ θεῷ προστάγματι ἀντιτείνων, (τοῦτο γὰρ τῶν ἁγίων ἀλλότριον), ἀλλὰ μετριοφροσύνης περιουσία τοῦ πράγματος τὸ μέγεθος ὡς τῶν συναποστόλων ἐσχατώτερος εὐλαβούμενος, ὁρῶν μὲν Πέτρον τὸν κορυφαιότατον ὄντα τῶν μαθητῶν τό τε Ἑβραίων ἔθνος κληρούμενον καὶ θεοσεβείας τι καὶ νόμῳ παιδαγωγικῶ προγεγυμνασμένον, ἔτι καὶ τοὺς λοιποὺς τῶν συμμαθητῶν τοῖς ἡμερωτέροις τῶν ἔθνῶν καὶ λογικωτέροις ἐπαποστελλομένους, ἑαυτὸν δὲ λιθοκαρδίῳ τισὶ καὶ σκληροτραχήλοις πεμπόμενον μείζονός τινος ἢ κατ' αὐτὸν καὶ ἀγγέλου μᾶλλον ἢ ἀνθρώπου δεομένοις τοῦ κηρύττοντος ἢ μεταπλάττοντος εἰπεῖν οἰκειώτερον. Οὕτω μὲν οὖν τυχῶν καὶ τοιαῦτα λογιζόμενος ὁ ἀπόστολος, ὡς εἴρηται, τὴν ἀποστολὴν ἀνεβάλλετο⁴. Θεία δὲ ἄρα οἰκονομία τὸν ἐξ ἀπιστίας εἰς πίστιν καὶ ἐξ ἀπειθείας εἰς εὐπειθειαν περιεργότερον μεταπεποιημένον τῷ ἀπιστωτάτῳ καὶ δυσπειθεστάτῳ τῶν ἔθνῶν ἀποσταλῆναι ἐκ τῶν αὐτῶ προσβεβηκότων τὰ ἐκείνων ἐξιώμενον πάθη καὶ τοῖς αὐτοῖς σωτηρίοις φαρμάκοις πάντας αὐτοὺς ὑγιάζοντα καὶ καταφωτίζοντα. Διὸ δὴ καὶ ἐκ προοιμίων αὐτῶν⁶ τῆς ἀποστολῆς θαυματουργεῖ τι καὶ καινοπρεπὲς καὶ παράδοξον ὁ θαυμαστός ἐν βουλαῖς ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, ἅμα μὲν πρὸς τὸ εὐτολμον καὶ εὐθαρσῶς ἐπανάγων τὸν μαθητὴν, ἅμα δὲ αὐτῷ τὴν ἀποδημίαν ὡς ράστην ὁδοποιούμενος τοῦ κηρύγματος.

α

¹ κατὰ σπεῖραν τὸν HP
⁵ εὐπειθεστάτῳ HP

² τὴν H
⁶ αὐτὸν H

³ χώρας πάσης *scripsi*] χώραν πᾶσαν HP

⁴ ἐνεβάλλετο HP

3. Ἡμέρας γὰρ μέσης ἐπὶ τὸ ἄμφοδον τοῦ Θωμᾶ καταβαίνοντος εἰς ὄψιν ἦλθεν αὐτῷ ὁ ἀόρατος, ὡσπερ ἦν τὸ πρότερον ἐν θεανδρικῷ τῷ σώματι γνωριζόμενος, τῇ αἰφνιδίῳ τε ἐπιφανείᾳ [καὶ] καταπτοήσας¹ αὐτὸν καὶ πειθήνιον τὸν ἀπειθῆ² δι' ἐμμενοῦς βλέμματος ἐργασάμενος³, πρόσσεισι σὺν αὐτῷ Ἀββάνη⁴ τινὶ καλουμένῳ ἐμπόρῳ, ἄρτι τότε τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐξ Ἰνδίας παραβαλόντι καὶ ὑποδεικνύων αὐτῷ τὸν Θωμᾶν ἔ(P f.27r)φη· «Εἰ βούλη τέκτονα ἀγοράσαι τεχνίτην καὶ ἐπιστήμονα τοῦτον, ὄν⁵ ὄρᾳς, δοῦλον ὄντα ἐμὸν καὶ μαθητὴν ἐφυστάτον ἀποδίδωμι». Ὁ δὲ Ἀββάνης, «τοιούτου», φησίν, «καὶ χρεῖαν ἔχω, τοῦ⁶ Γουνδαφόρου μοι, τοῦ βασιλέως Ἰνδῶν, ὡς αὐτὸν ἀγαγεῖν ἐγκελευσαμένου», καὶ ἅμα ἰδὼν ἀνηρώτα τὸν Θωμᾶν ἐὰν ὁμολογῇ τὴν δουλικὴν τύχην καὶ τὸν δεσπότην καί, εἰ ὅλως ἐπιστήμων ὑπάρχει ἐν τῇ τεκτονικῇ τέχνῃ ἐπὶ τῶν παρόντων διεπυνθάνετο. Ὁ δὲ Θωμᾶς συνιδὼν τὴν πρὸς αὐτὸν γεγενημένην παρὰ τοῦ τὰ πάντα ἐφορῶντος ἀκοιμήτου ὀφθαλμοῦ πραεῖαν⁷ ἀπόβλεψιν, αἰδεσθεὶς τὴν θεὰν τοῦ διδάσκαλου πρὸς τὸν ἔμπορον ἔφη· «Δοῦλος μὲν εἰμι ἐγὼ καὶ μαθητὴς τοῦ ἀρχιτέκτονος Ἰησοῦ, ἀνθρώπου δὲ φθαρτοῦ δοῦλος κληθῆναι οὐ βούλομαι». Ἀκούσας δὲ ὁ ἔμπορος λέγει αὐτῷ· «Καὶ τί κωλύει δοῦλόν σε βασιλέως κληθῆναι καὶ εἴ γε ἐπιστήμων ὑπάρχεις πολλῶν διαφέρειν ἐλευθέρων»; Καὶ τοῦτο εἰπὼν, ἀπήτει αὐτὸν κατ' εἶδος φράσαι τὴν πείραν τῆς ἐπιστήμης.

^a

¹ καταπτοήσας H, κατὰ πτωήσας P

⁴ ἀμβάνη P

⁵ om. H

² τὸν ἀπειθῆ *emendavi*] τοῖς πηθῆ HP

⁶ ἔχω, τοῦ *scripsi*] ἐχέτω HP

⁷ πραΐα P

³ ἐργασάμενον HP

⁸ κατείδως H, -ος P

4. Ὁ δὲ Θωμᾶς διὰ μὲν ξύλων ἄροτρα καὶ ζυγοὺς καὶ πλοῖα ποιεῖν διετίθετο, διὰ δὲ λίθων στήλας καὶ ναοὺς καὶ παλάτια βασιλικά ἀνοικοδομεῖν. Ὁ δὲ ἔμπορος ταῦτα ἀκούσας ἐχάρη ἐπὶ τῷ τοῦ ἀποστόλου καλλίστῳ ῥήματι ὡς ἐπιτυχὸν τοῦ διὰ σπουδῆς παρ' αὐτῷ ζητουμένου τεχνίτου κατὰ τὸ κέλευσμα Γουνδαφόρου. Τῆς διαπωλήσεως τοίνυν ἐν γράμμασιν¹ ἐπὶ πέντε καὶ δέκα κηνησοῖς² ἐκτελεσθείσης, ὁ μὲν Θωμᾶς εἰληφῶς παρὰ τοῦ Κυρίου πρὸς τῆ εὐλογία καὶ τὸ ποσὸν τῆς ἰδίας τιμῆς εἰς ἐφόδιον τῷ ἐμπόρῳ ἐπηκολούθει. Ὁ δὲ Ἀββάνης, Θωμᾶν καὶ τὸν τῆς ἀπεμπολήσεως χάρτην λαβὼν, ἐξῆλθεν τῆς πόλεως Ἱεροσολύμων ἤδη τοῦ Ἰησοῦ ἀοράτως διαστάντος ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. Ὡς δὲ τὸν λιμένα κα<τέλαβον>³ ἔνθα τὸ πλοῖον προσώρμιστο, εὐθὺς ὁ Θωμᾶς μετὰ τοῦ ἐμπόρου εἰσελθὼν ἐν αὐτῷ καὶ τοῖς κύμασιν τῆς θαλάσσης ἑαυτὸν ἐμπιστεύσας, ἀνέμου ὄντος ἐπιτηδεῖου σὺν εὐθυμίᾳ πολλῇ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ εἰς Ἀνδρωνᾶ λεγομένην κατήρεν, βασίλειον πόλιν Ἀγαρηῶν. Ὁ τῆς ἐκείνης δὲ // (P f.27v) διέπων ἀρχῆς τὸ βασίλειον ἄρτι τότε μεγάλας⁴ ἦν πανηγύρεις ἄγων μονογενεῖ θυγατρὶ καὶ πάντας ἤλκε πολίτας καὶ ξένους ἐπὶ τὸ τῶν γάμων ἀπαραίτητον συμπόσιον, τῇ τῶν πλείστων ἐπιδημίᾳ δόξαν ὅτι πλείστην συναθροίζει ὁμοίως⁵ τῇ παιδί. Συμφωνία δὲ ἦν μουσικῶν καὶ σαλπίγγων ἠχῆ καὶ κηρύκων βοῆ τὰ τὴν πρόσκλησιν τῶν ἀριστούντων διασημαίνοντα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀπειθοῦσιν καὶ παραιτουμένοις τὴν βασιλικὴν εὐωχίαν χρημάτων ἀπαίτησιν ὄριστο.

α

¹ ἐγγράμμασιν H

⁴ μεγαλείους HP

² κηνησοῖς HP

⁵ ὁμοίους HP

³ λιμένα κα<τέλαβον> scripsi] λιμένα κα H, λιμένα P

5. Ταῦτα οὖν τὰ βασιλικά διατάγματα ὄριστο πανταχοῦ διαδοθέντα καὶ Ἀββάνην σὺν τοῖς αὐτοῖς πλωτῆρσιν καὶ τῷ Θωμᾶ ἐναριθμίους τῇ πανδαισίᾳ πεποίηκεν. Πάντων δὲ ἐσθιομένων καὶ ὡς εἶχεν ἕκαστος ἐμπορουμένων ἐφέσεως, ὁ Θωμᾶς οὐδὲ τότε τοὺς τῆς ἐγκρατείας ὅρους παρέλυν, εὐχῆ δὲ ἦν μᾶλλον, ἢ τοῖς προτεθειμένοις βρώμασιν προσκείμενος¹. Ὡς οὖν οἱ συνεδρεύοντες τῇ τραπέζῃ πρὸς αὐτὸν συχνῶς ἐνητένιζον καὶ ἐσθίοντα οὐχ ἐώρων, θαυμάζοντες αὐτοῦ τὸ τοῦ ἥθους χρηστὸν καὶ τὸ σεμνὸν τοῦ σχήματος καὶ τῆς μορφῆς τὸ σεμνόν, ἐν ἐκπλήξει κατείχοντο. Καί² τις τῶν συνανακειμένων φίλων τοῦ βασιλέως θαυμάζων αὐτοῦ τὴν ἐγκράτειαν ἔφη· «Τίνος χάριν τὰ τῆδε κατείληφας ἄνθρωπε, βρωμάτων καὶ πωμάτων τῆς χάριτος ἀπεχόμενος καὶ οὐχ ὑπήκεις τῷ τοῦ βασιλέως κελεύσματι καὶ τῇ τῆς φιλοφροσύνης αὐτῷ τὴν ἀντίδοσιν οὐκ ἀπονέμεις εὐχαριστίᾳ³»;

α

¹ προσκείμενοις HP

² om. P

³ εὐχαριστίαν HP

6. Ὁ δὲ Θωμᾶς ταῦτα ἀκούσας¹ οὐκ ἀπεκρίνατο, ἀλλὰ κάτω νεύων διέμενεν σιωπῶν. Τί δὲ τὰ ἐξῆς; Ὡς φοβερὰ καὶ περίπλεα θαυμάτων². πάντων γὰρ πρὸς τῆ γεύσει καὶ τὴν ὄσφρησιν μύροις ἐστιωμένων, (οὐδὲ γὰρ τούτων ἐκ βασιλικῆς ἀφθονίας ἄμοιρον ἦν τὸ συμπόσιον), μόνος ὁ Θωμᾶς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὸ μύρον κατέχευεν καὶ ταύτη τῶν ἀνθέων ἐπέθηκε στέφανον· κάλαμον δὲ λαβόμενος τῆ χειρὶ τοὺς μὲν ὀρώντας ἐξένιζεν, αὐτὸς δὲ τούτοις τὰ τοῦ Δεσπότη πάθη διασημαίνων τῆ θεωρία τούτων ἀπησχόλει τὸν νοῦν καὶ τούτοις ἐνετρύφα μᾶλλον ἢ τοῖς ἐδωδίμοις βρώμασιν <ὡς>³ οἱ //(P f.28) συνεδρεύοντες· αὐλοῖς δὲ καὶ τυμπάνοις καὶ τοῖς ἄλλοις δοκοῦσιν ἐπαίρειν τὰς εὐθυμίας⁴ οὐδόλως ἐπιστρεφόμενος ἦν, ὅθεν καὶ μεμπταῖος⁵ τισιν ἔδοξεν εἶναι καὶ τὴν γνώμην κακότητος, ὡς κακοφροσύνη τάχα τινὶ μὴ προσιέμενος τὰ τελούμενα. Διὸ καὶ ῥάπισμα πρὸς τινος τῶν γελοποιῶν ἐκείνων ἀνδρῶν, τῆ τῆς οἰνοποσίας μέθη βεβακχευμένου καὶ τὸν νοῦν πεφυρμένου, κατὰ τῆς παρεῖδς ὁ ἀπόστολος εἰσεδέξατο, ὅτι μὴ καὶ αὐτὸς τοῦ γαμηλίου ἄσματος καὶ τῆς μουσικῆς μελωδίας συμμετοχος γένοιτο. Ἐνταῦθά μοι τὸ παραδοξώτατον· τούτῳ δὴ τῷ παιγνιώτῃ καὶ μεθύσῳ καὶ ῥαπιστῇ, ὁ ἀπόστολος ἀτενίσας εἶπεν· «Κύριε καὶ Θεέ μου, Ἰησοῦ Χριστέ, ἄφες τὴν ἀδικίαν <αὐ>τῷ⁶ εἰς αἰῶνα τὸν μέλλοντα, ἔνθα καὶ τὰ τῆς δίκης ἀπέραντα, εἰς δὲ τὸν παρόντα καὶ πρόσκαιρον δεῖξον ἐπ’ αὐτῷ τὴν δυναστείαν σου ἐπιστροφῆς ἕνεκεν τῶν ὀρώντων». Καὶ ἅμα τῷ λόγῳ, εὐχὴν τινα συνάπτων ἀπήρξατο τῆ Ἑβραϊδὶ διαλέκτῳ ἀναφθεγγόμενος. Ἡ δὲ τῶν λόγων αὐτοῦ δύναμις τοῖς μὲν ἄλλοις ἠγνοεῖτο, ἅτε καὶ ἡ τῶν Ἑβραίων διάλεκτος, γυναίῳ δὲ τινὶ πενιχρῷ τῆς αὐτῆς ὄντι τῷ Θωμᾶ καὶ πατρίδος καὶ διαλέκτου, ὃ καὶ τὴν τοῦ αὐλεῖν⁷ κακοτεχνίαν μετήει, ἐπεγινώσκετο τὰ λεγόμενα περὶ τοῦ τύψαντος.

α

¹ ἀκούων H
HP

² θαύματα HP
⁷ αὐλήν HP

³ *addidi*

⁴ εὐθυμίας P

⁵ μεμπταίος HP

⁶ *supplevi*, τῷ

7. Ἐν τούτοις δὲ ὄντων αὐτῶν ἀπήει παρὰ τῆς πηγῆς κόμισων ὕδωρ ὁ τοῦ ῥαπίσματος αὐτουργὸς ἔνθα καὶ σκύμῳ περιτυχὼν λέοντος, παρὰ πόδας τὴν δίκην δέδωκεν τῆς πληγῆς εἰς πλείονα μέρη διακοπεῖς ὑπ’ αὐτοῦ. Καὶ τὸ θαυμαστόν· κύων, ἕτερον ζῷον, μέρος τοῦ διακοπέντος σώματος ἀπολαβὼν, ἡ χεὶρ δὲ ἦν αὕτη ἢ τὸν ἀπόστολον κατὰ κόρρης ῥαπίσασα, εἰς τὸ συμπόσιον εἴσεισιν ταύτην ἐπιφερόμενος. Οὕτως δὲ γνωσθέντος τοῦ συμβεβηκότος τῷ τολμητῆ ἀκείνῳ, καὶ ἡ αὐλητρίς¹ εἰς τοῦμφανὲς ἦγαγε τοὺς τοῦ Θωμᾶ λόγους καὶ ὡς τὰ ἀκείνῳ προλελεγμένα ἔργῳ τούτῳ ἐπηκολούθησεν. Ὅθεν φόβου ἅμα καὶ ἐκπλήξεως κατεσχέθησαν ἅπαντες τῷ τε² Θωμᾶ, καὶ τοῦ λοιποῦ //(P f.28v) μετὰ φόβου καὶ εὐλαβείας τούτῳ προσήρχοντο. Πρὸς δὲ τοῖς ἄλλοις καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς τοῦτον μετὰ κλητον ποιησάμενος εὐξασθαι ὑπὲρ τῶν παίδων ἠξίωσεν. Ὁ δὲ ὡς ἐν τύπῳ εὐχῆς τὰ περὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ λέγων τοῖς νεονύμφοις ἐδίδασκεν. Ἔφη γάρ «Ὁ Κύριος μου καὶ ὁ Θεὸς μου^α, Ἰησοῦς Χριστός, ὁ δημιουργὸς πάντων, ὁ εὐδοκία τοῦ ἀνάρχου σου πατρὸς σαρκωθῆναι καταδεξάμενος ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου^β, ἵνα καὶ παρθενίαν τιμῆσῃ ὡς ἀγιωτέραν καὶ γάμον εὐλογίης ὡς τοῦ γένους συντήρησιν, ὁ τῷ ἐκουσίῳ θανάτῳ σου καὶ τῇ θεοπρεπεῖ ἀναστάσει διδάξας ἡμῖν καὶ ἐπαγγειλάμενος <τὸν>³ ἀπονεκρούμενον τῆς σαρκὸς τὰ πάθη διὰ τῆς ἀποχῆς καὶ τῆς παραιτήσεως τῶν αὐτῆς ἡδονῶν, ἀγιάζοντα⁴ δὲ τὸ σῶμα διὰ τῆς ἀγνείας καὶ καθαρότητος συνανίστασθαι καὶ συνδοξάζεσθαι σοι ἐν τῇ αἰδίῳ βασιλείᾳ σου, αὐτὸς Δεσπότης καὶ νῦν εὐλόγησον τοὺς νέους τούτους καὶ ὀδήγησον εἰς τὸν φόβον σου χαριζόμενος αὐτοῖς τὸν ἀγιασμόν σου καὶ διαφυλάττων εἰς τὸ σὸν θέλημα». Ταῦτα εἰπὼν καὶ ἐπιθεὶς αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ εὐλόγησας ἐξῆλθεν. Ὁ δὲ πάντα ἐφορῶν Κύριος καὶ πάντα ὑπακούων, μόνον οὐχὶ παρῆν καὶ συγκατειργάζετο⁵ τῷ Θωμᾶ τὰ αἰτούμενα ἀφάτῳ πλούτῳ χρηστότητος.

^α Ἰωάννης, κ', 28

^β πρβ. Σύμβολο τῆς πίστεως, στ. 3

¹ καὶ αὐλητρί P

² om. P

³ addidi

⁴ ἀγιάζοντας HP

⁵ συγκατειργάζετο HP

8. Ἄρτι γὰρ τῶν νέων κατὰ μόνας γεγενημένων καὶ τοῦ Θωμᾶ τοὺς λόγους μᾶλλον ἢ τοὺς νυμφικούς ἀνακινούντα λογισμούς, ὄφθη αὐτοῖς ὁ Κύριος, τὸ παραδοξότατον, ἐμφορῆ μορφήν ὑπελθὼν τοῦ Θωμᾶ ἐπὶ τῆς κλίνης, ἧς ἔμελλον¹ ἐπικλίνεσθαι, καθεζόμενος περιελθὼν. Τούτων δὲ τὸν φόβον <ἄρας>² καὶ θάρσος ἐνθεῖς τῷ πλησίον αὐτοῦ κελεῦσαι καθέζεσθαι, λέγει αὐτοῖς: «Ἀδελφός εἰμι Ἰούδα τοῦ καὶ Θωμᾶ, ὃς καὶ νῦν ἐπευξάμενος καὶ εὐλογήσας ἡμᾶς ἀπῆλθεν. Τῇ ἐκείνου οὖν ἀξιῶσαι παραγέγονα εἰπεῖν ὑμῖν τὰ συμφέροντα. Γινώσκετε οὖν τέκνα ὅτι θέλημά ἐστὶν τοῦ ἐπὶ πάντων Θεοῦ, ὃν ὁ ἀδελφός καταγγέλει Θωμᾶς πάντα ἄνθρωπον σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν^α, δι' οὗς καὶ ἀόρατος ὢν ὠράθη καὶ ἀσώματος ὢν ἐσαρκώθη καὶ δεσπότης ὢν καὶ δημιουργὸς ἴσος τῶν δούλων ἐγένετο χωρὶς ἁμαρτίας· ἁμαρτίαν γὰρ οὐκ ἐποίησεν καὶ δόλος οὐχ εὐρέθη ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ^β, διὸ καὶ παρθενίαν προετίμησεν //(P f.29r) καὶ ἀγνείαν καὶ ταύτην, ὡς πολλῶ τοῦ γάμου κρείττονα, μετῆλθεν ἐπὶ τῆς γῆς, τὰς ἐν γάμῳ διαφθορὰς καὶ ἐπιπόνους παιδοποιΐας καὶ τὰς ἐκεῖθεν φροντίδας καὶ ὀδύνας καὶ ἀθυμίας ἄρδην ἀποπεμψάμενος, καὶ συνελόντα εἰπεῖν, τὸν ὑψηλὸν καὶ τελειότερον βίον τῷ ἑαυτοῦ βίῳ τοῖς ἀνθρώποις ὑπέγραψεν, ὡς ἂν τοὺς προελομένους αὐτὸν καὶ καθαρὸς τῷ καθαρωτάτῳ τετηρηκότας Θεῷ ναοὺς αὐτοῦ ἀγίους ποιήσῃ καὶ τοῖς ἀγίοις ἀγγέλοις συναριθμῆσῃ, ὧν τὴν ἀγιωσύνην ἐν σαρκὶ ὄντες ἀπεμιμήσαντο. Εὐδόκησεν μὲν γὰρ ὁ Θεὸς καὶ γάμου, ἀλλὰ διαδοχῆς ἕνεκεν μόνης καὶ αὐξήσεως τῶν ἀνθρώπων. Ἐπειδὴ δὲ τοῖς πλείστοις τούτων, οὐ τούτου ἕνεκεν, ἀλλ' ἡδονῆς καὶ διαφθορᾶς ἐστὶ περισπούδαστος, κάκειθεν προφάσει τῆς παιδοποιΐας πρὸς πᾶσαν πλεονεξίαν καὶ ἀνομίαν ἐκτρέπονται, ὑφ' ὧν πρὸς τοῖς σώμασιν καὶ τὰς ψυχὰς διαφθείρουσιν, ἢ τε δοκοῦσα ἐκ παίδων ψυχαγωγία ἐστὶν ὅτε δυσφημίας αὐτοῖς γίνεται παραιτία, τῶν παίδων αὐτοῖς μὴ κατὰ σκοπὸν προϊόντων, ἀλλὰ τῶν μὲν πηρουμένων τὸ σῶμα, τῶν δὲ τὸν νοῦν, ἐτέρων τοῖς αἰσχίστοις καὶ δυσαγέσι προσπεφυκότων πάθεσιν, φόνοις, μοιχείαις, πορνείαις, κλοπαῖς, κώμοις, ἀσελγίαις, ὡς ἐντεῦθεν εἰς βάθη κακῶν ἐμπεπτωκότας ἐνυβρίζειν καὶ αὐτοῖς τοῖς γεννήσασιν καὶ δυσανάκλητον ἔχειν τὴν ἐπιστροφήν καὶ διόρθωσιν, διὰ ταῦτα τὸν πολλῶ τούτων³ κρείττονα βίον, τὸν ἀμέτοχον μὲν τῶν τοσοῦτων κακῶν μέτοχον δὲ πάσης ἀγιωσύνης, ὑμῖν, ὧ τέκνα, γνωρίζω καὶ ὑποτίθημι, ὥστε προελέσθαι μᾶλλον αὐτόν, ὃν καὶ ὁ κοινὸς Δεσπότης καὶ Θεὸς μετῆλθεν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὁ ἀδελφός μου Θωμᾶς καὶ πάντες οἱ τέκνα Θεοῦ καὶ φίλοι γενέσθαι ἐπιποθήσαντες. Ἡ χάρις ἔσται μεθ' ὑμῶν. Ἀμήν».

^α πρβ. πρὸς Τιμόθεον Α', β', 4

^β Πέτρον Α', β', 22

¹ ἔμελεν HP

² addidi

³ πολλῶν τούτω HP

⁴ ἀγιάζοντας HP

9. Ταῦτα εἰπὼν, ἀπῆλθεν ἀπ’ αὐτῶν ὁ Κύριος. Οἱ δὲ ἐννεοί, πλήρεις θείας γενόμενοι χάριτος καὶ ἐν ἀγάπῃ καρδίας τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου δεξάμενοι, καὶ ὑπὲρ μέλι τὸ νοητὸν¹ ἠγησάμενοι στόμα², εὐθὺς ἔργον τούτους ἐποίησαν, τὴν ἀγνείαν τῆς ἡδονῆς καὶ τὴν ἀφθαρσίαν τῆς φθορᾶς προτιμήσαντες, ἐν προσευχαῖς δὲ καὶ δεήσεσιν τὴν νύκταν παρέπεμπον εὐχαριστοῦντες τῷ κηδεμόνι καὶ πρυτάνει τῆς αὐτῶν σωτηρίας Χριστῷ. Ἡμέρας δὲ ἄρτι διαγελώσης καὶ τὰ πρὸς τὴν πανδαισίαν τῆς πολυ(P f.29v)τελοῦς ἐκείνης τραπέζης ὁ βασιλεὺς καλῶς διαθέμενος ἀπῆει τούτους ἀσπάσασθαι καὶ πρὸς τὸ ἄριστον ἐξαγαγεῖν, συνεισῆει δὲ αὐτῷ καὶ ἡ βασιλίς. Καταλαβόμενοι δὲ αὐτοὺς ἐν ἀφελεῖ καὶ ἀτμηλήτῳ τῇ περιβολῇ καὶ ἀμφιάσει καὶ μηδένα λόγον τοῦ καλλωπισμοῦ ποιουμένους τοῦ σώματος, εἶπερ εἴθισται τοῖς τοιούτοις, «τίνι δέ», ἐπυνθάνοντο, «αἰτία παρημέληται ὑμῖν οὕτως τὰ τῆς προσηκούσης εὐπρεπείας καὶ κοσμιότητος»; Οἱ δέ, καθείς μὲν, ὁμογνωμόνως δέ, ἔφησαν ὅτι· «Τῆς ἐντὸς κατὰ ψυχὴν ὠραιότητος γεγόναμε φροντισταί, ἧς τὴν αἴσθησιν ἡμῖν ἐχαρίσατο ὁ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἀπόστολος, ἧτις αἴσθησις καὶ πείρα οὐχὶ φθορᾶς τοῖς ἀνθρώποις πρόξενος γίνεται, ἀλλ’ ἀφθαρσίας καὶ ἀγνείας καὶ πάσης ἀγιωσύνης διδάσκαλος· ταύτην τὴν ὠραιότητα πρό γε πάντων αὐτὸς ἐνδέδεται καὶ ἀσπάζεται, *ὁ ὠραῖος κάλλει παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων*^a καὶ οἱ τὰ ἐκείνου ἀσπαζόμενοι καὶ μιμούμενοι ἐκείνῳ καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν διὰ τῆς τοῦ ἀποστόλου αὐτοῦ διδαχῆς Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ τῷ καταξιώσαντι καὶ ἡμῖν ἐμφανισθῆναι πλήθει χρηστότητος τῇ νυκτὶ ταύτῃ καὶ στηρίζαι καὶ ὀδηγήσαι³ εἰς σωτηρίαν, ἵνα, τὰς ἐμπαθεῖς καὶ φθοροποιούς ἡδονὰς ἀπώσάμενοι καὶ τὸν ἐν ἀγιασμῷ τῆς παρθενίας προελόμενοι βίον, ὃν καὶ Αὐτὸς καὶ αὐτοὶ πάντες μετήλθον, τύχωμεν τῆς αἰωνίου Αὐτοῦ δόξης καὶ ὠραιότητος. Οὗ καὶ ὑμᾶς ἐραστὰς γενέσθαι συμβουλευόμεν καὶ προσελθεῖν αὐτῷ καὶ σωθῆναι καὶ συμβασιλεῦσαι εἰς τοὺς αἰῶνας».

^a *Ψαλμός μδ’, 3*

¹ τῷ νοητῷ HP ² στόματι HP ³ ὀδηγήσαι H

10. Τούτων ἀκουτισθέντες παρὰ τῶν παίδων οἱ γεννήτορες, ἀθυμία¹ τὴν εὐθυμίαν² ἠλλάξαντο καὶ ὀργῇ τὴν πραότητα καὶ τὸ θυμούμενον τῆς ψυχῆς ἐπὶ τὸν ἀπόστολον Θωμᾶν μεταγαγόντες, ἐζήτουν αὐτὸν ἀνελεῖν. Ὁ δὲ ἀπόστολος τοῦ πολυχνίου ἐκείνου ἀπάρας τὴν Ἰνδίαν κατέλαβεν καὶ εἰσελθὼν πρὸς τὸν βασιλέα Γουνδαφόρον μετὰ τοῦ ἐμπόρου Ἀββάνους καὶ μαρτυρηθεὶς ἐπὶ τῇ τεκτονικῇ ἐπιστήμῃ τέλειος εἶναι, τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ τίμημα καταβληθέν, συνῆν Γουνδαφόρῳ. Απόπειραν δὲ αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς ποιησάμενος, ἐν οἷς ἔδει, καὶ ὑπεραγαπήσας αὐτὸν διὰ τὸ τοῦ ἥθους χρηστὸν καὶ τοῦ λόγου τὸ χαρίεν καὶ τὸ ἐπὶ πᾶσιν συνετὸν λέγει αὐτόν· «Δύνασαι μοι //(P f.30r) παλάτιον οἰκοδομῆσαι»; Συνθεμένου δὲ τοῦ ἀποστόλου ἐξέρχεται μετ' αὐτοῦ ἔνθα τὴν οἰκοδομὴν ἔδει ποιῆσαι, ἀπὸ σημείων πλειόνων τῆς πόλεως ὄντος τοῦ τόπου καὶ κελεύει αὐτὸν ἐπιδειῖσαι σχῆμα καὶ διαγραφὴν τῶν οἰκημάτων. Διαγράψαντος δὲ τοῦ ἀποστόλου Θωμᾶ τὸ παλάτιον ἐπ'³ ὄψει τοῦ βασιλέως καὶ ἐκτυπώσαντος πρὸς μὲν ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου τοὺς εἰσαγωγεῖς τῶν φώτων καὶ τὰς θυρίδας, πύλας δὲ καὶ πυλίδας πρὸς μεσημβρίαν, πρὸς δ' αὖ πάλιν τὰς καταβάσεις καὶ δύσεις, τὰ ποικίλα τῆς βασιλικῆς θεραπείας ἐνδαιτήματα, σιτῶνάς τε καὶ βαλανεῖα καὶ ὅσα τῆς ὑπερέτιδος χρείας, πρὸς δὲ τὸ κατάρκτιον ὑδρορροῶς καὶ παραδείσους, αὐτόν τε τὸν ναὸν καὶ τὸ τοῦ βασιλέως ἰδιαίτατον⁴ ἐνδαιτήμα, πολλῆς χαρᾶς καὶ εὐθυμίας ἐμπλησθεὶς Γουνδαφόρος ἔφη· «Ἄξιός εἰ νεανία καὶ βασιλεῖ παρίστασθαι, διὸ οὐχ ἕτερόν τινα, ἀλλὰ σεαυτὸν⁵ καταστήσω τοῦ ἔργου καὶ ἀρχιτέκτονα καὶ ἐπιστάτην. Σὺ δὲ τοὺς συνυπουργήσαντας προσλαβόμενος ἔχου ἐν τάχει τοῦ ἔργου».

^α

¹ ἀθυμίαν H

² ἀθυμίαν HP

³ ἐφ, HP

⁴ ἢ δίατα τὸν HP

⁵ σὲ αὐτὸν HP

11. Καὶ δὴ προθύμως τοῦ ἀποστόλου καταδεχομένου δίδωσιν αὐτῷ εἰς χεῖρας χρυσίον πολὺ¹ προστάξας καὶ ἀναλωμάτων πλήθος παρασχεθῆναι αὐτῷ καὶ ἐπ' ἀδείας², ὡς βούλεται, ἐργάζεσθαι, οὓς ἂν ἐπιτηδείους κρίνει προσλαμβανόμενον. Καὶ ταῦτα διαταξάμενος ὑπέστρεψεν αὐτόθι καταλιπὼν τὸν Θωμᾶν. Ὁ δὲ Χριστοῦ ἀπόστολος τὰ τοιαῦτα λαβὼν χρήματα, μηδὲν μελήσας εἰς τοὺς δεομένους ἦν ταῦτα οἰκονομῶν, πεινῶντας διατρέφων³, γυμνοὺς περιβάλλον⁴, θλιβομένους παρακαλῶν καὶ ὀδυνομένους ἰώμενος τῇ ἐπικλήσει Χριστοῦ.

α

¹ πολὺν HP ² ἐπαδείας HP ³ διὰ τρέφων, P ⁴ περιβαλῶν HP ⁵ σὲ αὐτὸν HP

12. Καιροῦ δὲ διελθόντος ἤδη συχνῶς ὁ βασιλεὺς δηλῶσαι διακελεύεται τῷ ἀποστόλῳ ὅποιον τὸ τοῦ ἔργου προέβη καὶ εἰ τὰ τῶν χρημάτων ἐπῆρκεσεν. Ὁ δὲ τὸ παλάτιον κατασκευασθῆναι ἀντέγραψεν μόνην δὲ τὴν ὄροφὴν περιλείπεσθαι τῶν χρημάτων περιλειπόντων. Ἀλλὰ καὶ ταῦτα τὸ ἄφθονον τῆς βασιλικῆς χειρὸς ἐπεμέτρησε τὸν ἀπαρτισμὸν ἐπισπεύδουσα. Θωμᾶς δὲ καὶ ταῦτα δεξάμενος τοῖς ἐνδεέσι διένειμεν διδάσκων μετὰ παρρησίας καὶ πολλοὺς ἐπιστρέφων πρὸς τὴν ἀλήθειαν, διὸ καὶ ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ηὔξανεν //(P f.30v) καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν ἐπληθύνετο^α. Οἱ δὲ τοῖς βασιλικοῖς διαφωνοῦντες προστάγμασιν τὰ πρῶτα μὲν ἐδόκουν αὐτὸν ἐπὶ τῇ οἰκοδομῇ τὸν λαὸν συνάγειν ἐπεὶ δὲ πλείους ἀεὶ τούτους ἐώρων καὶ τοῦ ἔργου μηδὲ θεμέλιον καταβληθέντας¹, περιεργασάμενοι καὶ ἅπαντα γινῶντες ἀνήνεγκαν τῷ βασιλεῖ.

^α Πράξεις, στ', 7

¹ κατὰ βληθέντας P

13. Ὁ δὲ Γουνδαφόρος ἀκηκοώς, ἀφ' οὗ δὲ τὴν ἀρχὴν ἀφήψατο τῆς δομήσεως μὴ ὅτι γε κἂν πρὸς βραχὺ τι τῶν ὧν ἐπηγγείλατο ἐξεργάσατο καὶ ὡς περιτρέχων τὰς κώμας καὶ πόλεις διανέμει τοῖς πένησι τὰ βασιλεία χρήματα καὶ διδάσκει ἕνα Θεὸν σέβειν νεοφανῆ, οὗ δὴ τῆ ἐπικλήσει καὶ νόσους θεραπεύειν αὐτῶν καὶ δαίμονας ἀπελαύνειν καὶ πλεῖστα ὅσα ποιεῖν τέρατα καὶ θαυμάσια, τούτοις τε σχεδὸν πάντας ἐπάγεσθαι τοὺς ἀνθρώπους πιστεύειν ἐκείνῳ τῷ ὑπ' αὐτοῦ κηρυττομένῳ Θεῷ, ἀλλὰ μὴν καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον πολλῇ χρῆσθαι τῆ ἐγκρατεία καὶ ἀκτημοσύνη, ἐπ' ἄρτω¹ βραχεῖ καὶ ὕδατι διαζῶντα καὶ χιτωνίσκω² ἐν χειμῶνος καὶ θέρους, μόναις δὲ ταῖς τῶν πιστευόντων προσθήκαις καὶ ταῖς /αὐτῶν εὐποιΐαις ἐνσεμνυόμενον· ταῦτα ἀκηκοώς ὁ βασιλεὺς, πρὸς ὄργην πλείστην καὶ θυμὸν ἐξεκαύθη καὶ παραχρῆμα τὸν ἀπόστολον καὶ τὸν πριάμενον ἔμπορον ἐξαγκωνισθέντας ἀχθῆναι παρεκελεύσατο. Τούτου³ δὲ θᾶπτον ἢ λόγος⁴ παραστάντος⁵, λέγει ὁ βασιλεὺς τῷ Θωμᾷ· «Ἐκτισάς μοι τὸ παλάτιον»; Ὁ δὲ ἔφη· «Ναί, καὶ πάνυ τερπνόν», καὶ ὁ βασιλεὺς· «Ἀπελθὼν θεάσομαι αὐτό», καὶ ὁ ἀπόστολος· «Ἐν τῷ νῦν αἰῶνι οὐ δύνασαι τοῦτο θεάσασθαι, μετὰ δὲ τὴν ἐνθένδε μετάστασιν κατόψει καὶ ἀπολήψει αὐτὸ πάνυ μετ' εὐφροσύνης καὶ χαρμονῆς». Ταῦτα φενακισμὸν <καὶ>⁶ οὐκ ἀλήθειαν ὁ βασιλεὺς ἠγησάμενος, πολλὰς αὐτοῖς πληγὰς ἐπιθείς, ἔβαλεν εἰς φυλακὴν, βουλόμενος αὐτοὺς⁷ <ἀποκτεῖναι>⁸, ὡς ἀπατήσαντας αὐτὸν τῆς δωρεᾶς, παραπεμφθέντας πυρί, ἀλλ' ὁ ποιῶν πάντα καὶ μετασκευάζων^a πρὸς τὸ αὐτοῦ θέλημα ἐκώλυσεν καὶ τοῦτον τοῦ μὴ ποιῆσαι τοῦτο.

^a Ἀμός, ε', 8

¹ ἐπάρτω HP
⁵ *addidi*

² χιτωνίσκων HP
⁷ αὐτοῖς

³ τοῦτον HP
⁹

⁴ εἰ λόγῳ P

⁵ παραστήσαντος P

⁸ *addidi*

14. Τῆ γὰρ αὐτῆ νυκτὶ πλήττεται νόσῳ ὁ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς Γὰδ καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ἴδιον ἀδελφόν, Γὰδ, ἐν τῷ διαλέ(P f.31r)γεσθαι μετ’ αὐτοῦ περὶ τῆς ἀποτυχίας τῶν παλατίων σφαδάζων τῷ θυμῷ κατὰ τοῦ δῆθεν ἐμπειαιχότος, ἐξέψυξεν. Καὶ ἐπιπεσὼν ὁ βασιλεὺς τῷ σώματι ἔκλαιεν σφοδρῶς. Ἐν δὲ τῷ ἐλθεῖν τοὺς ἐνταφιαστὰς καὶ ἐνδύειν αὐτὸν τὴν εἰωθυῖαν νεκροῖς σινδόνα αἰφνίδιον ὁ ἄπνους <ἔμπνους>¹ ἐγένετο καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀναβλέψας ἀνεκάθισεν καὶ καλέσας τὸν βασιλέα σὺν λεπτῷ ἄσ<θ>ματι¹ ἠτεῖτο λέγων· «Ἐλέησόν με κύρι, ἀδελφέ, καὶ ταύτην μου τὴν αἴτησιν ὑστάτην ἐκπλήρωσον». Ὁ δὲ σὺν δάκρυσιν καὶ χαρᾷ ὑπέσχετο ὄρκῳ τὴν ἐπίδοσιν τῆς αἰτήσεως πιστούμενος. Τότε λέγει αὐτῷ· «Πώλησόν μοι τὸ παλάτιόν σου τὸ ἐν οὐρανοῖς». Ὁ δὲ ἔκθαμβος γενόμενος εἶπεν· «Τί λέγεις ἀδελφέ; Ἐμὸν παλάτιον ἐν οὐρανοῖς, πόθεν; Ἐλθὲ εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰπέ τί γέγονέν σοι». Λέγει ἐκεῖνος· «Καὶ εἰς ἑαυτὸν εἰμι καὶ εἰ κελεύεις κύριέ μου ἀναγγελῶ σοι». Καὶ τοῦ βασιλέως παρακαλέσαντος ἤρξατο καθ’ ἐξῆς ὁ Γὰδ λέγειν· «Ἦνίκα προσωμίλουν σοι ἀπὸ ἐσπέρας καὶ κατήπειγον πρὸς τιμωρίαν κατὰ τῶν ἤδη ἐμπε/παιχότων σοι πόνου βαρέως με κατασχόντος ἔδοξα βλέπειν δύο φωτοφανεῖς ἄνδρας ἐκ δεξιῶν ἄρτι παρασκευασμένους λαβεῖν με, ἄλλους δὲ σκοτεινοὺς καὶ δυσειδεῖς ἐξ εὐωνύμων ἀρπάζειν με θέλοντας. Καὶ ἀγωνιῶντός μου καὶ σφόδρα πτοουμένου οἱ ἐκ δεξιῶν λαβόντες με ἀπήεσαν, οἱ δὲ ἕτεροι μεμνηότες ἐπηκολούθουν πολλὰ μοι κακὰ δρῶντες. Ὡς δὲ τέλος οἱ κατέχοντές με περὶ τινα τόπον² λαμπρότερον ἐγένοντο³ καὶ τινα οἰκήματα εὐειδέη καὶ φωτεινά, εἶδον ἐκεῖσε νεοκατασκευάστον κάλλει ὑπερφέρον⁴ παλάτιον καὶ παρεκάλουν ἐαθῆναι με ἐν ἐνὶ τῶν κατωγέων τοῦ οἴκου ἐκείνου οἰκῆσαι. Οἱ δὲ εἶπον· ‘Ἀδύνατόν σε ἐνταῦθα μένειν μηδὲ μίαν ἔχοντα κοινωνίαν’. Ὡς δὲ παρεκάλουν μετὰ δακρύων τὸν κύριον αὐτῶν ἐπιδειχθῆναι μοι εἶπον· ‘Τοῦτο τοῦ βασιλέως ἐστὶν τοῦ ἀδελφοῦ σου, ὃ ἔκτισεν αὐτὸ Θωμᾶς ἐκεῖνος ὁ Ἑβραῖος, εἰς ὃ αὐτὸς οὐδὲν κεκοπίακας’. Ἐγὼ δέ, ὡς εἶχον, ἐδυσώπουν πρὸς σὲ ἀναστρέψαι συγχωρηθῆναι, ἵνα τοῦτο ἀγοράσω. Καὶ συμπαθήσαντές μοι ἐπέτρεψαν. Καὶ ἰδοῦ, ὡς ὄρᾳς, πάρειμι. Ἐλέησον οὖν με καὶ τριπλοῦν παρ’ ἐμοῦ ἢ⁵ καὶ πλεῖον τὸ τίμημα λαβὼν ἕτερον σεαυτῷ⁶ παρασκεύασον, ἐμοὶ τοῦτο παραχωρῶν». Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπὶ τῷ ξένῳ τοῦ διηγήματος ἐκπλαγεῖς, λέγει· «Ἀδελφέ⁷, ἀόρατόν μοι πρᾶγμα πωλῆσαι οὐ δύναμαι. Ἀλλὰ μᾶλλον, εἰ βούλει, τοῦ τεχνίτου παρ’ ἡμῖν ὄντος, ὅποῖον⁸ ἀρέσκει σοι καὶ αὐτὸς κατασκεύασον, //(P f.31v) ἐμοὶ τοῦτο⁹ παραχωρῶν¹⁰».

^a

¹ *addidi marg. P*

² λόγον HP
⁸ ὁποῖαν HP

³ ἐγένετο HP
⁹ τουτα H, τοῦτω P

⁴ ὑπὲρ φέρων P
¹⁰ παραχωροῦν HP

⁵ εἶ HP
⁶ σὲ αὐτὸν HP

⁷ *additum in*

15. Καὶ παρευθὸν τὸν ἅγιον τοῦ Χριστοῦ ἀπόστολον Θωμᾶν σὺν τῷ ἐμπόρῳ τοῦ δεσμοτηρίου ἐξαγαγόντες, ἔπεσον εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ δεόμενοι μετὰ πολλῶν οἰμωγῶν καὶ παρακαλοῦντες ὥστε ἀφεθῆναι αὐτοῖς τὸ ἐξ ἀγνοίας ἀνόμημα, καταγγεῖλαι τε τὸν αὐτοῖς Θεὸν ἀγνοούμενον καὶ τὰ προστάγματα αὐτοῦ, ὡς ἂν τῶν ἀοράτων καὶ αἰωνίων τῆ κατα γνώμην αὐτοῦ βιοτῆ ἐπιτύχωσιν ἀγαθῶν. Τούτων ἀκουτισθεὶς ὁ ἀπόστολος καὶ τῷ Θεῷ ἐπὶ πᾶσιν εὐχαριστήσας, ἐξέθετο αὐτοῖς τὸν λόγον τοῦ Κυρίου. Οἱ δὲ τοῦτον μετὰ χαρᾶς δεξάμενοι ἐβαπτίσθησαν καὶ σὺν αὐτοῖς τὸ πλῆθος τῆς πόλεως. Καὶ προσετέθη ὄχλος πολὺς τῷ Κυρίῳ καὶ ἐγένετο χαρὰ μεγάλη ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει δοξολογούντων αὐτῶν τὸν Κύριον. Ἐπιμείνας δὲ αὐτοῖς ὁ ἀπόστολος χρόνον ἰκανὸν καὶ στηρίξας ἐν τῇ πίστει ἐξῆλθεν πορευθῆναι καὶ εἰς τὰς κύκλῳ χώρας κηρῦξαι τὸν λόγον τοῦ Κυρίου καὶ *θεραπεῦσαι πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν*^α. Τῆς δὲ φήμης πανταχοῦ προτρεχούσης, πολλοὶ πρὸς αὐτὸν ἐφοίτων καὶ ὀρῶντες τὰ ὑπ’ αὐτοῦ γινόμενα θαυμάσια προσήρχοντο τῷ Χριστῷ. Πολλὰ γὰρ πνεύματα ἀκάθαρτα ἀπὸ τῶν ἐχόντων, φωνῆ μόνῃ ἐφυγαδεύοντο, τυφλοὶ καὶ χωλοὶ καὶ ἡμίξηροι ἕκαστος τὴν πρόσφορον ἴασιν ἐφεύρισκεν.

^α πρβ. *Ματθαῖος*, δ', 23

¹ αἰωνίων καὶ ἀοράτων P

16. Οὕτω δὲ τῆ πίστει ἐστερεοῦντο καὶ πάντα ἰσχύειν αὐτὸν ἐν Χριστῷ ἐδόξαζον ὡς καὶ νεκροὺς προσφέρειν αὐτῷ καὶ πολλοὺς τῆ αὐτοῦ προσευχῆ ἀναστήσαι. Ἐν οἷς καὶ σῶμα νεκρὸν εὐρῶν νεάζοντος καὶ ὠραίου παιδὸς ἐξ ἐπηρείας τοῦ ἀρχεκάκου δράκοντος δαχθὲν καὶ θανατωθὲν καὶ κείμενον παρὰ τὴν ὁδόν, ἔστη πλησίον αὐτοῦ καὶ ἐπὶ πολὺ προσευξάμενος ἐκέλευσεν τὸν αὐτὸν θανατώσαντα κάκιστον θῆρα ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν. Καὶ εὐθὺς σὺν τῷ λόγῳ ἀνερπύσας ὁ δράκων ἀπὸ τινος παρακειμένης καταδύσεως¹ ἐξῆλθεν καὶ τὴν κεφαλὴν καὶ // (P f.32r) οὐρὰν τῆ γῆ προσάρασσων² προσήγγισεν τῷ μαθητῇ τοῦ Χριστοῦ. Ὃν ἐπιτιμήσας ὁ ἀπόστολος ἔφη· «Ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ὃ θηρίον, ποίει ἃ ἐγὼ σοι ἐπιτάσσω. Ἀνάμαξαι αὐτίς τὸ ἴδιον τοῦ ἰοῦ βέλος τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος καὶ σαυτὸν ἀπότρεχε εἰς τὸν ἡτοιμασμένον σοι τόπον, ὡς ἂν καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ πλᾶσμα καθαρὸν τῆς σῆς ἰλύος γενόμενον πρὸς παλινζῶϊαν ἐπανελεύσεται φιλάνθρωπία τοῦ κτίσαντος, ἐπιγῶ τε Αὐτὸν καὶ λατρεύσει³ Αὐτὸν καὶ τοῖς ἄλλοις κατασταίῃ διδάσκαλος». Ταῦτα τοῦ ἀποστόλου εἰπόντος—ὃ τοῦ θαύματος—παραυτίκα ὁ δράκων τῷ ἰδίῳ στόματι διὰ τῆς ὠτειλῆς εἰς αὐτὸν ἔπληξεν τὸν ἰὸν ἐκμαζάμενος, αὐτὸς μὲν φυσηθεὶς διερράγη καὶ κατεπόθη, τῆς γῆς κάτωθεν ὑπορραγείσης αὐτῷ, ὁ δὲ τεθνεὼς ἀνέστη ἐμψυχώμενος καὶ ἄρτιος. *Ἔλαβε δὲ φόβος ἅπαντας καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν^a*. Τότε δὴ ὁ Θωμᾶς τοῖς παρεστῶσι διακελεύεται τὸ ρῆγμα καταχωσθῆναι τῆς γῆς, ἐν ᾧ τὸ φθοροποιὸν κατεπόθη θηρίον, ὑπερθέν τε οἰκοδομῆν⁴ γενέσθαι εἰς ξενίαν τῶν παρεστῶτων, ὃ δὴ καὶ γέγονεν. Ὁ δὲ ζωοθεὶς⁵ νεανίσκος ἄντικρυς καθομολογεῖτο καὶ διαρρήδην⁶ τῷ ζωοῦντι τὰ πάντα Θεῷ, πᾶσιν ἀναγγέλων τὸ εἰς αὐτὸν γινόμενον θαῦμα παρὰ τοῦ ἀποστόλου Θωμᾶ. Κατηχηθεὶς οὖν καὶ οἰκειωθεὶς τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θείου βαπτίσματος ἀδιάσπαστος ἦν τῷ Θωμᾶ.

^a Λουκᾶς, ζ', 16

¹ κατὰ δύσεως P ² πρὸς ἀράσσων HP
⁶ διάρρηδην P

³ post λατρεύσει add. τε P

⁴ οἰκοδόμων HP ⁵ ζωοθεὶς HP

17. Ἐκεῖθεν δὲ¹ ἀπάρας ὁ τοῦ Κυρίου ἀπόστολος ἀπήρξατο τῆς ὁδοῦ καὶ πρὸς τὴν πόλιν ἀπῆει χειρὶ κατέχων² τὸν νεανίαν, ὃν ὁ Χριστὸς δι' αὐτοῦ ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. Οἱ δὲ ὄχλοι τὸ παράδοξον ἀκηκοότες τοῦ θαύματος συνέρρευσαν πανδημεὶ ἐπὶ τὴν θεάν αὐτοῦ, ὥστε σχεδὸν ἅπασαν κενωθῆναι τὴν πόλιν αὐτοῦς τε συνωθεῖσθαι καὶ μηδὲ προβαίνειν ἰσχύειν. Ἐπιστραφεὶς δὲ ὁ ἀπόστολος λέγει πρὸς αὐτούς· «Ἄνδρες ἀδελφοί, ἰδοὺ καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ὁρᾶτε καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούετε ὅσα καὶ οἶα ὁ ὑφ' ἡμῶν Θεὸς ὑμῖν εὐαγγελιζόμενος καὶ κηρυττόμενος θαυματουργεῖ τῇ θεῖα αὐτοῦ καὶ ἀκαταλήπτῳ δυνάμει, βεβαιῶν καὶ ἐπικυρῶν τὰ λεγόμενα· ποιητὴς γὰρ ὢν καὶ δημιουργὸς σπλαγχνίζεται ἐφ' ὑμᾶς καὶ θέλει πάντα σωθῆναι καὶ εἰς // (P f.32v) ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν^α. Διὸ καὶ τοῦτον ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν, ἵνα καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδόντες καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσαντες πιστεύσητε ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐλθὼν ἐπὶ σωτηρίᾳ καὶ ἀνακλήσει τοῦ οἰκείου πλάσματος καὶ πάλιν μέλλων ἔρχεσθαι ἐπὶ ἀναστάσει καὶ κρίσει πάντων ἀποδοῦναι ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ^β. Καὶ οἱ μὲν πιστεύσαντες καὶ τῇ σφραγίδι αὐτοῦ τοῦ θείου βαπτίσματος σημειούμενοι καὶ κατ' αὐτὴν τὸν ὑπόλοιπον <βίον>³ βιώσαντες τῶν αἰωνίων μετασχῶσιν αὐτῶ⁴ ἀγαθῶν, οἱ δὲ ἀπιστήσαντες αἰωνίως τοῖς πονηροῖς συγκατακριθήσονται πνεύμασιν καὶ τῇ διαιωνιζούσῃ κολάσει παραδοθήσονται. Βλέπετε οὖν, ἰδοὺ, ἀκούετε καὶ οὐδεμία ὑμῖν περιλέλειπται πρόφασις». Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἀνέκραξαν· «Μέγας ἐστὶν ὁ Θεός, ὃν σὺ κηρύττεις, καὶ μεγάλα τὰ ἔργα αὐτοῦ καὶ ὄντως θεοπρεπῆ, καὶ πιστεύομεν εἰς Αὐτόν. Δεόμεθα οὖν καὶ λαὸς Αὐτοῦ γενέσθαι τε καὶ κληθῆναι, ἀλλὰ συνειδότες ὡς πονηρὰ ἡμῶν ἐστὶν τὰ ἔργα καὶ/κείνου ἀλλότρια δειλιῶμεν καὶ ἀποκναίομεν». Καὶ ὁ ἀπόστολος· «Ἐγὼ τῆς συγχωρήσεως ὑμῶν καὶ ἀφέσεως τῶν ἐν ἀγνοίᾳ ἔργων ἐγγυητὴς καὶ μεσίτης· ἐγὼ τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν οἰκτιρμῶν ὑμῖν βραβευτῆς». Καὶ ταῦτα εἰπὼν, εἶχετο τῆς ὁδοῦ.

^α πρὸς Τιμόθεον Α', β', 4 ^β Ψαλμὸς ξα', 13/ πρὸς Ῥωμαίους, β', 6

¹ οὖν P ² κατέχωντα HP ³ addidi ⁴ αὐτῶν P

18. Οἱ δὲ ὄχλοι ἐπηκολούθουν καὶ ἰδοὺ πῶλος νέος αὐτοῦ που συνεπόμενος τῆ μητρὶ, ταύτης ἀποσκιρτήσας καὶ διατεμῶν τοὺς προάγοντας τῷ ἀποστόλῳ πάρεστιν δεόμενος καὶ σχήματι καὶ φωνῇ ἐπιβῆναι αὐτοῦ καὶ δι’ αὐτοῦ τὴν πορείαν πρὸς τὴν πόλιν ποιήσασθαι. Θαμβηθέντων δὲ πάντων ἐπὶ τῷ παρὰ φύσιν τούτῳ θεάματι, κελεύει τῷ ἀλόγῳ ὁ θεῖος ἀπόστολος ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ λογικὴν δοῦναι ἀπόκρισιν καὶ διερμηνεῦσαι «ὅθεν καὶ διὰ τί παραγέγονας». Τοῦτο δὴ καὶ πεποίηκεν ἡ ἄλογος φύσις τὸ παράδοξον. Ἐφη γὰρ παρὰ τοῦ δημιουργοῦ τὴν κίνησιν εἰληφέναι τοῦ λόγου, ἵνα καὶ διὰ τῆς ἀλόγου φύσεως τοῖς λογικοῖς προσγένηται ἢ τοῦ θεοῦ Λόγου αἰσθησίς τε καὶ ἔννοια τοῦ ἐπὶ σωτηρία αὐτῶν καὶ ἀνακλήσει πάντα τεκνηναμένου. Ἐκ ταύτης τοίνυν τῆς παρὰ φύσιν τοῦ ἀλόγου φωνῆς συ(P f.33r)νεῖς ὁ ἀπόστολος ὡς θεῖον ἐστὶν καὶ τοῦτο βούλημα, ἀναβάς, εὐθὺς ἐκαθέσθη ἐπὶ τοῦ πώλου καὶ τὴν μέχρι πύλης τῆς πόλεως πορείαν ἐποχοῦμενος αὐτῷ διήνυσε, ταῖς εὐφημίαις αὐτὸν τοῦ ὄχλου καταγεραίροντος καὶ τὸν Θεὸν δοξάζοντες τὸν ὑπ’ αὐτοῦ κηρυττόμενον. Ἐκεῖθεν τε ἀπολύσας τὸν πῶλον πεζῆ τὴν πόλιν εἰσῆλθεν. Γυνὴ δὲ τις ἀπὸ τοῦ ὄχλου προσπεσοῦσα¹ ἐβόα λέγουσα· «Ἐλέησόν με, δοῦλε τοῦ Θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς^a, τὴν ὑπὸ δαίμονος κολαζομένην καὶ ἐλευθέρωσόν με τῆς τυραννίδος αὐτοῦ». Λέγει αὐτῇ ὁ Θωμᾶς· «Καὶ πόθεν τοῦτο γινώσκεις, ὅτι δαίμων ἐστὶν τὸ ἐνοχλοῦν σοι»; Ἡ δὲ ἔφη· «Ὅψέ τῆς ὥρας λουσαμένη ἐξήειν τοῦ βαλανείου, ὁ δὲ ἐν σχήματι ἀνθρώπου διατεταραγμένου καὶ πυρωπὸν βλέποντος προσασπῆντησεν καὶ φωνῇ λιγυρᾷ προσφθεγγόμενος ἠρέμα συνεῖναί μοι βούλεσθαι ἐν ἀγάπῃ² ἔφη. Τοῦ λοιποῦ ἔδοξέν μοι περιχυθῆναι καὶ ὡς ἔκτοτε μέχρι καὶ τήμερον ἐπηραζομένη παρ’ ἐκείνου καὶ βασανιζομένη διατελῶ. Ἄλλ εἴ τι δύνασαι βοήθει μοι».

^a Ἐσδρας Β', ε', 11

¹ πρὸς πεσοῦσα HP

² ἐν ἀγάπῃ βούλεσθαι P.

19. Λέγει αὐτῇ ὁ ἀπόστολος· «Πιστεύεις ὅτι δύναται καὶ κατὰ δαιμόνων ὁ ὑπ' ἐμοῦ κηρυττόμενος Θεὸς καὶ πάντων Αὐτὸν δεσπότην καὶ προνοητὴν ἀνομολογεῖς¹»; Ἡ δὲ ἔφη· «Πιστεύω Κύριε, ὁμολογῶ, βοήθησόν μοι²». Ταῦτα εἰπούσης αὐτῆς, ἐσπάραξεν αὐτὴν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα καὶ σκοτίσαν ἔρριψεν πρὸς γῆν. Συμπαθήσας δὲ αὐτὴν ὁ ἀπόστολος καὶ ἐπιτιμήσας τῷ δαίμονι ὑποχωρῆσαι ἐκ τῆς ἀνθρώπου καὶ μηκέτι εἰς αὐτὴν ὑποστρέψαι <ἐκέλευσεν>³· καὶ παραυτίκα ἐξῆλθεν καὶ ὑγιῆς γενομένη ἐδόξαζεν τὸν Θεόν. Ἐκ τούτου τοῦ παραδόξου θαύματος πολλοὶ τῶν θεωμένων ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσελθόντες τῷ ἀποστόλῳ καὶ κατηχηθέντες *ἐβαπτίσθησαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος*^α. Καὶ ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ἠῤῥαξαν καὶ ἐπεδίδου καθ' ἐκάστην, ὁ δὲ ἀπόστολος εὐλογήσας καὶ ἐπευξάμενος αὐτοῖς μετέβη ἐκεῖθεν.

^α πρβ. *Ματθαῖος*, κη', 19

¹ ἂν ὁμολογῆς HP ² με Η ³ *addidi*

20. Ἐγένετο δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν νεανίσκον τινὰ τῶν ἀστικῶν καὶ πιστῶν, (τῶν γὰρ ἀκροασαμένων πρότερον ἦν καὶ φοιτησάντων τῷ ἀποστόλῳ τῇ τε πίστει συνθεμένων καὶ τὸ θεῖον εἰσδεξαμένων βάπτισμα), τοῦτον ἐξ ἐπιβουλῆς // (P f.33v) τοῦ ἀρχεκάκου δαιμόνος μύσει τοιῶδε περιπεσεῖν. Γυναῖκά τινα τῶν κατὰ σχέσιν αὐτῷ προσηκόντων, δι' ἣν καὶ σύνοικον ἔχειν ἐβούλετο, ἐβιάζετο πρότερον τῆς αὐτῆς αὐτῷ γενέσθαι πίστεως καὶ προσελθεῖν τῷ Χριστῷ καὶ τῷ θεῷ τελεσθῆναι βαπτίσματι, εἴθ' οὕτως καὶ τῆς συνοικίας καταξιώσαι. Τῆς δὲ ἀπειθούσης, θερμότερον <ἦ>¹ ἔδει τῷ² ζήλῳ χρησάμενον τοῦτον, εἰς ὀργὴν τε ἐμπεσεῖν καὶ ξίφει θανατῶσαι αὐτήν, εἰκῆ δὲ διηρημένον τὸ πτῶμα καταλιπόντα προσελθεῖν, ἥπερ εἴθιστο, τῷ ἀποστόλῳ καὶ εὐχῆς κατὰ τὸ εἰωθὸς τελουμένης προσελθεῖν ἀδεῶς καὶ τοῦ ἄρτου ἀντιλαβέσθαι ὡς μηδενὸς τῶν ἀτόπων αὐτῷ πεπραγμένων. Ἄλλ' ἠλέγχθη παραυτίκα *τολμῶν τὰ ἀτόλμητα*^{3,α} δίκας εἰσπραχθεὶς καὶ δίκας φρικώδεις καὶ ἐξαισίους⁴, ὡς καὶ τοὺς παρόντας δι' ἐκεῖνου μαθεῖν μήποτε τοῖς οἰκειοῖς ἐπιχειρεῖν. Παραυτίκα γὰρ ἡ δεξαμένη τὸν θεῖον ἄρτον ἐκεῖνον ξηρὰ γέγονεν καὶ ἀκίνητος χεῖρ, ὡς μηδὲ μέχρι τοῦ στόματος ἀναταθῆναι⁵ δύνασθαι ὀδύναις τε βάλλεσθαι ἀφορήτοις αὐτὸν καὶ βοαῖς καταπλήττεσθαι τοὺς ὀρῶντας. Τότε λέγει αὐτῷ ὁ ἀπόστολος: «Τέκνον ἀπάγγελον, τί σοι πέπρακται τῶν ἀτόπων· ἠλέγχθης γὰρ ἤδη ἀναξίως δεξάμενος τὴν εὐχαριστίαν, ὅθεν οὐδὲ προσενέγκασθαι ταύτην εἰς ἀγιασμόν τῶν ἐντὸς συγκεχώρησαι». Ὁ δὲ παραχρῆμα ἐξωμολογήσατο ἐπὶ πάντων τὸ τολμηθὲν αὐτῷ μύσος, τὴν ἴασιν καὶ συγχώρησιν ἐξαιτούμενος. Τότε δὴ, ὁ τοῦ φιλανθρώπου δεσπότη, οὗ τῇ εὐσπλαγχνίᾳ Θωμᾶς μιμητής, μηδὲν μελήσας ἐκέλευσεν ὕδωρ ἐνεχθῆναι ἐν ἀγγεῖῳ. Τούτῳ δὲ ἐπευξάμενος καὶ ἀγιάσας τῇ ἐπικλήσει Χριστοῦ ἐμβάλλειν τὰς χεῖρας τὸν νεανίαν ἐν αὐτῷ καὶ νίψασθαι προετρέψατο, λέγοντα: «Πιστεύω Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὡς δυνατὸς εἶ ἰάσασθαί με». Ὁ δὲ νιψάμενος καὶ ταῦτα εἰπὼν γέγονεν ὑγιῆς ὡς τὸ πρότερον. Καὶ πολλοὶ τῶν ταῦτα θεασαμένων τὸ ὑποσμίχον ἔτι τῆς ἀπιστίας αὐτοῖς ἀπορρίψαντες ὀλοσχερῶς προσέδραμον καὶ ἀδιστακτῶς τῇ πίστει τοῦ Χριστοῦ.

^α Νικηφόρου Γρηγορᾶ, *Historia Romana*, ἔκδ. Weber, τ. 3, σ. 328.21

¹ *addidi*

² ἐδεῖτω P

³ ἀτολήματα HP

⁴ ἐξουσίους HP ἀνατεθῆναι HP

21. Ἄξιον δὲ μηδὲ τὸ μείζον τούτου πολλῶ θαῦμα παραδραμεῖν. Λαβὼν γὰρ αὐτὸν τοῦτον τὸν ἰαθέντα νεανίαν ὁ ἀπόστολος τοῦ Χριστοῦ ἄπεισι μέχρις αὐτοῦ που τοῦ πτώματος // (P f. 34r) τῆς ἀναιρεθείσης γυναικός, καὶ ἐπιστὰς αὐτῷ καὶ τὴν χεῖρα ἐπιθείς, εἶτα καὶ ἐπευξάμενος εἰς ἐπήκοον πάντων, ἐκέλευσεν τὸν νεανίαν κατασφραγισάμενον¹ κρατήσαι² τῆς χειρὸς τῆς κειμένης καὶ εἰπεῖν· «Ἐγὼ μὲν, διὰ τῆς χειρὸς ταύτης, ὃ γύναι, σιδήρω ἀπέκτεινα, Ἰησοῦς δέ, ὁ Χριστὸς καὶ Θεὸς ἡμῶν, τῇ αὐτοῦ δυνάμει πάλιν διὰ ταύτης ἐγείρει σε». Καὶ τούτου γενομένου, εὐθέως ἀνεκάθησεν³ ἢ νεκρά· καὶ ἀναστᾶσα, ὥσπερ ἐξ ὕπνου, τοῖς ποσὶ τοῦ ἀποστόλου προσέπεσεν ἐξομολογουμένη τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ. Πολλὰ γὰρ καὶ τῶν ἀκατονομάστων κολαστηρίων κατιδεῖν ἔλεγεν ἐν τῷ Ἰαδί δυνάμεως τινος ἀνθρωποειδοῦς καθηγουμένης καὶ ὑποδεικνυούσης αὐτῇ ταῦτα καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς κατὰ τὰς τῶν ἀμαρτημάτων παραπεμφθέντας εἰδέας· ὧν καὶ διηγησαμένη τινά, ὅσον φόβον ἐνθῆναι καὶ κατάπληξιν τοῖς ἀφύκτω βιοῦσι, συγχωρήσει τοῦ ἀποστόλου ἐπαύσατο, δεομένη καὶ καθικετεύουσα ὀδηγηθῆναι τὰ εἰς σωτηρίαν, «ἵνα μὴ εἰς τοὺς τόπους ἐκείνους», φησὶν, «παραπεμφθῶ τῆς κολάσεως».

^a

¹ κατασφραγισαμένω HP ² κρατήσας P ³ ἠνεκάθησεν H

22. Τότε ὁ ἀπόστολος ἐπιστραφεὶς λέγει τοῖς παρεστῶσιν· «Οὐ τὸ¹ θαυμάζειν καὶ καταπλήττεσθαι τοῦ Θεοῦ τὰ θαυμάσια φέρει² τὴν ὄνησιν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν, ὧ τέκνα, ἀλλὰ τὸ πιστεύειν ἀδιστακτῶς τῷ ἐπὶ σωτηρίᾳ πάντων τερατουργοῦντι ταῦτα, Θεῷ κρατοῦντι, καὶ παραφυλάττειν τὰ ἑαυτοῦ δόγματα· δι' ὑμᾶς γὰρ αὐτός τε ἐσαρκώθη καὶ ἀνέστη καὶ ἀνελήφθη καὶ τὸν παράκλητον ἐνισχύοντα ἡμᾶς ἐξαπέστειλεν, οὓς εἰς τὰ ἔθνη διετάξατο πορευθῆναι^α δι' ὑμᾶς. Καὶ ἡμεῖς γῆν ἅπασαν καὶ θάλασσαν ἐκπεριερχόμεθα, δι' ὑμᾶς διωκόμεθα, κολαφιζόμεθα, εἰρκταῖς συγκλειόμεθα, δι' ὑμᾶς νεκροὶ ἀνίστανται, δαίμονες ἐλαύνονται, νόσοι θεραπεύονται καὶ τινες τῶν προδήλως ἁμαρτανόντων παιδεύονται, ἵνα ἐκ πάντων καὶ διὰ πάντων ὑμεῖς ἐπιστραφέντες γνωρίσητε τὸν δημιουργὸν καὶ πιστεύσαντες σωθῆτε. Ἴδου δὴ καὶ διὰ τοῦ παρόντος γυναιίου ἐγνωρίσθη ὑμῖν καὶ τὰ ἐν Ἰδοῦ τῶν ἀπειθοῦντων κολαστήρια. Λοιπὸν οὖν ἐπιστράφητε καὶ προσέλθατε⁴ πρὸς *//*(P f.34v) *αὐτὸν καὶ φωτίσθητε καὶ τὰ πρόσωπα ὑμῶν οὐ μὴ κατασχυνθῆ^β*». Ἐχαιρον οὖν ἅπαντες καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεὸν τοῖς τε λόγοις καὶ θαύμασιν τὸ τῆς πίστεως ἀρραγὲς προσδεχόμενοι. Ἀριθμοῦ κρείττους ἦσαν ἤδη οἱ τῷ Χριστῷ προσερχόμενοι καὶ τὸ ἅγιον ἐξαιτούμενοι βάπτισμα, οὓς κατεῖχεν ὁ ἀπόστολος καὶ διὰ τοῦ ἀγίου σφραγίζων ἐλαίου καὶ βαπτίζων ἐν ὕδατι^γ παρετίθετο τῷ Χριστῷ. Οὕτως οὖν καὶ κατεφωτίσθη θείᾳ χάριτι τὰ τῆς Ἰνδίας κλίματα, ὧν τὴν ἀρχὴν διέπειν ὁ ἀνωτέρω δηλωθεὶς Γουνδαφόρος κεκλήρωτο σὺν αὐτῷ βασιλεῖ καὶ ἅπαν αὐτοῦ τὸ ὑπήκοον, ὡς ἀπανταχῆ καὶ δηλαδὴ δοξάζεσθαι τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν:-

^α πρβ. *Ματθαῖος*, κη', 19 ^β *Ψαλμός* λγ', 6 ^γ *Ματθαῖος*, γ', 11

¹ οὕτω HP ² φέρειν HP ³ σωθῆναι HP ⁴ προσέλθετε HP

1. Μετάφραση του κειμένου

6 του μηνός Οκτωβρίου

μνήμη του αγίου αποστόλου Θωμά. Πράξεις και μαρτύριο και θαύματα του αγίου και ενδόξου αποστόλου Θωμά. Κύριε ευλόγησον.

1. Ο Θωμάς αναφέρεται από όλους πολύ συχνά και η αγάπη προς αυτόν από τους πιστούς δεν είναι λιγότερη και αυτό είναι φυσικό επειδή αγάπησε παρά πολύ το δάσκαλό του αγαπήθηκε όχι λιγότερο από αυτόν και επειδή δοξάστηκε από αυτόν καθοδηγεί όλους σε αυτόν που αγάπησε. Αποτελεί απόδειξη για τον πόθο του προς τον Χριστό η παρουσία του ως μαθητή και η γνησιότητα των λόγων του προς τους μαθητές περισσότερο, όταν έμαθε καθ' οδόν προς την Ιουδαία ότι ο Κύριος, τον οποίο προηγουμένως αναζητούσαν για να τον λιθοβολήσουν (τα λόγια του): «Ας πάμε και εμείς, για να πεθάνουμε μαζί του». Και όταν τον ρωτούσαν τι επρόκειτο να κάνει έλεγε στους μαθητές: «Θα μάθετε το δρόμο με βάση το πού πηγαίνω εγώ». «Κύριε δεν γνωρίζουμε πού πηγαίνεις και πώς μπορούμε να γνωρίζουμε το δρόμο αυτόν που αναστήθηκε δεν επιθυμώ μόνο να δω, αλλά και να ψηλαφήσω». Αυτή την απιστία μπορούμε να τη θεωρήσουμε ως δείγμα τεράστιας και πρωτοφανούς αγάπης και αυτό φανερώνεται από τα θεολογικά λόγια που έφτασε να πει: «Ο Κύριος μου και ο Θεός μου». Αυτά που έπαθαν μετά την ανάληψη για χάρη Του και τα θαυμαστά γεγονότα που συνέβησαν στο όνομά Του, τα οποία έπαθε και έπραξε ο μέγας αυτός απόστολος Θωμάς, θα αναφέρουμε σύντομα σε αυτούς που θέλουν.

2. Όταν μοιράστηκαν οι θείοι απόστολοι στις πόλεις και τις χώρες ολόκληρης της οικουμένης και έσπειραν βαθιά ο καθένας σε διαφορετικό τόπο το λόγο της ευσεβείας, ο αξιοσεβάστος Θωμάς, ο ευαγγελιστής, καθώς κληρώθηκε σε όλη την περιοχή της Ανατολής, την οποία κατοικούν οι Ινδοί⁵⁴, επειδή φοβήθηκε την απανθρωπιά του έθνους και, όπως είναι φυσικό, την ανυποταξία του και το πόσο ήταν πιο βάρβαρο από τα άλλα έθνη ανέβαλλε για μεγάλο χρονικό διάστημα το ταξίδι. Και αυτό, όχι διότι, όπως θα μπορούσε να σκεφτεί κανείς, είχε αντιρρήσεις απέναντι στο θείο πρόσταγμα, (γιατί κάτι τέτοιο δεν ταιριάζει στους αγίους), αλλά εξαιτίας της τεράστιας μετριοφροσύνης του ένιωσε δέος μπροστά στο μέγεθος της αποστολής καθώς ήταν ο ταπεινότερος από τους αποστόλους και έβλεπε ότι ο Πέτρος, ο οποίος ήταν ο κορυφαίος των μαθητών ότι έχει κληρωθεί (να διδάξει) το έθνος των Εβραίων, το οποίο έδειχνε σεβασμό στο Θεό και ήταν προετοιμασμένο με τον παιδαγωγικό νόμο, και ακόμη ότι και οι υπόλοιποι μαθητές έχουν σταλεί σε πιο ήρεμα και λογικότερα έθνη, αυτός όμως να έχει σταλεί σε πολύ άγριους και σκληρόκαρδους, οι οποίοι είχαν ανάγκη από κάποιον σημαντικότερο από αυτόν, και μάλλον άνθρωπο παρά άγγελο, για να τους κηρύξει ή να τους μεταστρέψει, για να το πούμε πιο κατανοητά. Έτσι έχοντας αυτή την τύχη και αναλογιζόμενος αυτά ο απόστολος, όπως αναφέρθηκε, ανέβαλλε την αποστολή του. Με τη βοήθεια της θείας οικονομίας την απιστία του σε πίστη και την δυσπιστία σε ευπιστία με ένα παράδοξο τρόπο αφού άλλαξε, πήγε στο πιο άπιστο και δύσπιστο από τα έθνη γιατρεύοντας τα πάθη τους και προσφέροντας σε όλους την πνευματική υγεία με τα σωτήρια φάρμακα και φωτίζοντάς τους. Γι' αυτό λοιπόν και από το ίδιο το ξεκίνημα του ταξιδιού του εκείνος, που είναι αξιοθαύμαστος στις αποφάσεις του πάνω από όλους τους ανθρώπους, θαυματουργεί με καινοφανή και παράξενο τρόπο, αφενός μεν γεμίζοντας το μαθητή με τόλμη και θάρρος, αφετέρου κάνοντας πολύ εύκολο το δρόμο για τη διάδοση του κηρύγματος.

⁵⁴ Χώρα της Ν. Ασίας που εκτείνεται ανάμεσα στα Ιμαλάια όρη και τον Ινδικό ωκεανό από τον οποίο ορίζεται στα νότια, νοτιοδυτικά και νοτιοανατολικά. Σήμερα είναι η δεύτερη μεγαλύτερη χώρα παγκοσμίως σε πληθυσμό μετά την Κίνα και η έβδομη μεγαλύτερη σε έκταση με 3.287.263 τ.χλμ. και πρωτεύουσα το Νέο Δελχί. Σύμφωνα με την αρχαία παράδοση σε αυτή την περιοχή κήρυξε το ευαγγέλιο ο απόστολος Θωμάς. Ήδη από τον 4^ο αιώνα μ.Χ. υπάρχουν χριστιανοί στο Μαλαμπάρ που αποκαλούνται χριστιανοί του αγίου Θωμά. βλ. ,ΘΗΕ,τ. 6^{ος}, σ.878-896.

3. Κατά το μεσημέρι, όταν ο Θωμάς έφτανε σε ένα σταυροδρόμι παρουσιάστηκε σε αυτόν ο Αόρατος (ο Κύριος), όπως ακριβώς και παλαιότερα ήταν γνωστός με το θεανδρικό του σώμα και τρομάζοντάς τον με την ξαφνική του επιφάνεια και κάνοντάς τον με το έντονο βλέμμα του πειθήνιο για να πράξει αυτό που του είχε ανατεθεί, πλησιάζει μαζί με αυτόν κάποιον έμπορο που ονομαζόταν Αββάνης⁵⁵, ο οποίος μόλις είχε φτάσει στα Ιεροσόλυμα από την Ινδία και υποδεικνύοντας σε αυτόν το Θωμά είπε: «Αν θέλεις να αγοράσεις κάποιον μηχανικό τεχνίτη και επιστήμονα, αυτόν εδώ που βλέπεις, που είναι δούλος μου και πάρα πολύ έξυπνος μαθητής μου σου τον δίνω». Ο Αββάνης λέει: «Έχω ανάγκη έναν τέτοιο, επειδή με διέταξε ο βασιλιάς των Ινδών Γουνδαφόρος να του πάω κάποιον». Και μόλις τον είδε ρωτούσε το Θωμά εάν ομολογεί ότι είναι δούλος και ότι αυτός είναι το αφεντικό του και ζήτησε να μάθει εάν γνωρίζει πολύ καλά την τέχνη του αρχιτέκτονα. Ο Θωμάς κατανοώντας την καλοσυνάτη ματιά που του έριξε ο ίδιος ο ακοίμητος οφθαλμός, που βλέπει τα πάντα, επειδή σεβάστηκε την παρουσία του δασκάλου, είπε στον έμπορο: «Εγώ είμαι δούλος και μαθητής του αρχιτέκτονα Ιησού, δε θέλω να γίνω δούλος κάποιου φθαρτού (θνητού) ανθρώπου». Ακούγοντας αυτά ο έμπορος του λέει: «Και τι σε εμποδοδίζει να γίνεις δούλος του βασιλιά και, εφόσον είσαι επιστήμονας, να διαφέρεις από πολλούς ελεύθερους»; Και λέγοντας αυτά ζήτησε από εκείνον να του περιγράψει με λεπτομέρειες την επιστημονική του εμπειρία.

⁵⁵ Πρόκειται για συριακό όνομα Abam< Apam βλ. στον Justi F. *Iranisches Namenbuch*, Marburg 1895, σ. 1, 18-19.

4. Ο Θωμάς του απάντησε ότι κατασκεύαζε από ξύλο άροτρα και ζυγούς και πλοία και ότι οικοδομεί από πέτρα κίονες και ναούς και βασιλικά παλάτια. Ο έμπορος ακούγοντας αυτά χάρηκε με τα πολύ ωραία λόγια του αποστόλου, επειδή βρήκε τον τεχνίτη που ζητούσε με μεγάλη φροντίδα, σύμφωνα με την εντολή του Γουνδαφόρου⁵⁶, αγοράζοντας λοιπόν αυτόν με ομόλογα αξίας 15 κηνσών⁵⁷. Ο Θωμάς, αφού έλαβε από τον Κύριο την ευλογία και το χρηματικό ποσό που ήταν ίσο με τα χρήματα που πήρε από την πώλησή του ως εφόδιο, ακολούθησε τον έμπορο. Ο Αββάνης, μόλις πήρε το Θωμά και το χαρτί που αποδείκνυε την πώλησή του, έφυγε από την πόλη των Ιεροσολύμων⁵⁸, ενώ ο Ιησούς απομακρύνθηκε από τα μάτια τους και εξαφανίστηκε. Μόλις έφτασαν στο σημείο του λιμανιού που είχε αγκυροβολήσει το πλοίο, αμέσως ο Θωμάς μαζί με τον έμπορο, αφού μπήκαν σε αυτό και εμπιστεύτηκαν τους εαυτούς τους στα κύματα της θάλασσας, έχοντας ούριο άνεμο με πολλή

⁵⁶Πρόκειται για συριακό όνομα Gundaferus<Windafarna βλ. στον Justi, ό.π.,σ. 120, 368-369. Είναι βέβαιο πως υπήρχε ένας βασιλιάς με το όνομα Γουνδαφόρος< στα συριακά GWDNPR/ Gudunhara στη βορειοδυτική Ινδία περίπου την εποχή του Θωμά, γύρω στο 45 μ.Χ., όπως συμπεραίνεται από το πλήθος των κερμάτων που βρέθηκαν στην περιοχή της Καμπούλ και από το χρονολογικό σύστημα Βίκραμα. Προέρχεται από την παρθική/ιρανική λέξη Vinda / arna και σημαίνει νικηφόρος νικητής. Πριν τη βασιλεία του διετέλεσε ως αντιβασιλέας στην Αραχοσία, που είχε στενούς δεσμούς το ανατολικό Ιράν. Η καταγωγή του ήταν σκυθική ή παρθική, με επικρατούσα τη δεύτερη. Για περισσότερα βλ. Huxley G., *Geography in the Acts of Thomas*, σ.74-76.

⁵⁷ Κηνσός< census. Νομισματική μονάδα της περιόδου του Ιησού Χριστού στην περιοχή των Ιεροσολύμων. Η λέξη στα λατινικά σημαίνει απογραφή, διατίμηση κτημάτων προκειμένου να καθοριστεί η φορολογία. Η λέξη απαντάται και στο ευαγγέλιο του Ματθαίου με τη σημασία του φόρου: *καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, προέφθασεν αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέγων· τί σοι δοκεῖ, Σίμων; οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων λαμβάνουσι τέλη ἢ κῆνσον; ἰζ΄, 25 και ἐπίδειξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κηνσοῦ. Οἱ δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ δηνάριον. κβ΄, 19. Σύμφωνα με το λεξικό του *Ησυχίου* κηνσός= είδος νομίσματος αξίας ενός δηναρίου.*

⁵⁸ Πόλη στη Μέση Ανατολή που βρίσκεται σε ένα οροπέδιο στα όρη της Ιουδαίας, ανάμεσα στη Μεσόγειο και τη Νεκρά Θάλασσα, σημερινή πρωτεύουσα του Ισραήλ. Αποτελεί ιουδαϊκό, χριστιανικό και ισλαμικό κέντρο θρησκευτικής και ιστορικής σημασίας και θεωρείται ως Ιερή Πόλη και κέντρο προσκυνήματος, γνήσιο αντίτυπο της «ουράνιας Ιερουσαλήμ». Πιθανώς πρόκειται για την αρχαία πόλη Σαλήμ, της οποίας βασιλιάς υπήρξε ο Μελχισεδέκ. Την πόλη αυτή κατέλαβε ο βασιλιάς Δαβίδ από τους Ιεβουσαίους και μετά τη διαίρεση του έθνους του Ισραήλ η Ιερουσαλήμ έγινε πρωτεύουσα και άγια πόλη των Ισραηλιτών και του νοτίου βασιλείου του Ιούδα. Σε αυτήν ο βασιλιάς Σολομώντας έχτισε τον μεγαλοπρεπή ιουδαϊκό Ναό ο οποίος καταστράφηκε λίγους αιώνες αργότερα από τους Βαβυλώνιους. Σήμερα σώζεται μόνο ένα τμήμα του τείχους από την περίοδο του Δεύτερου Ναού, το γνωστό «τείχος των δακρύων» ή ορθότερα «Δυτικό Τείχος». Για περισσότερες πληροφορίες βλ. *PLB*, τ. 29, σ.108-114.

χαρά σε σύντομο χρονικό διάστημα έφτασαν σε μια πόλη που ονομαζόταν Ανδρωμά⁵⁹, μια βασιλική πόλη των Αγαρηνών. Και εκείνος που είχε τη βασιλεία σε εκείνη την επικράτεια τότε ακριβώς διοργάνωνε μεγάλο πανηγύρι και συγκέντρωνε όλους τους πολίτες και τους ξένους στο καθιερωμένο συμπόσιο, και με την προσέλευση τόσων πολλών έφερε παρόμοια μεγάλη δόξα και στην κόρη. Υπήρχε και μουσική και ήχος από σάλπιγγες και φωνές από κήρυκες, οι οποίοι προσκαλούσαν όλους στο τραπέζι, αλλά για αυτούς που δεν υπάκουαν και απείχαν από αυτό το τραπέζι του βασιλιά είχε οριστεί κάποιο χρηματικό πρόστιμο.

⁵⁹ Ο Νικόδημος ο Αγιορείτης στο *Συναξαριστή* του, σελ. 297 την αναφέρει ως Ανδράπολη, όπως και ο *Μέγας συναξαριστής*, σελ. 170. Σε μια ομάδα ελληνικών κειμένων (BHM of Bonnet's class 1) η Ανδράπολη αναφέρεται ως έναδρόχ ή Σεναδρόχ από τον Συριακό τύπο SNDARWK και πρόκειται για μια βασιλική πόλη. Στα αραμαϊκά και συριακά κείμενα αναφέρεται ως μια εμπορική πόλη στην έρημο ανάμεσα στην κοιλάδα του Τίγρη και του Ευφράτη, στο δρόμο των καραβανιών από τα μέσα της κοιλάδας του Τίγρη προς την Έδεσσα της Συρίας. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. Huxley G., *Geography in the Acts of Thomas*, σ. 73.

5. Αυτά λοιπόν τα βασιλικά⁶⁰ διατάγματα, καθώς είχε δοθεί εντολή να διαδοθούν παντού, ανάγκασαν τον Αββάνη και τους άλλους συνταξιδιώτες και το Θωμά να πάνε στο γαμήλιο τραπέζι. Ενώ όλοι έτρωγαν και ο καθένας ευφραίνονταν με ό,τι ήθελε, ο Θωμάς δεν παρέβη τις αρχές της εγκράτειάς του, προσεύχονταν μάλλον παρά ενδιαφερόταν για τα φαγητά που βρισκόταν στο τραπέζι. Όταν λοιπόν οι άλλοι συνδαιτυμόνες κοιτούσαν συχνά προς το μέρος του και έβλεπαν ότι δεν έτρωγε, θαυμάζοντας τον ενάρετο χαρακτήρα του και την ευλάβεια του παραστήματος και τη σεμνότητα της μορφής του, έμεναν έκπληκτοι. Και κάποιος από αυτούς, που ήταν φίλος του βασιλιά, θαυμάζοντας την εγκράτειά του είπε: «Για χάρη ποιανού έχεις αυτή τη συμπεριφορά, άνθρωπε, απέχοντας από τη χαρά του φαγητού και του ποτού και δεν υπακούς στην εντολή του βασιλιά και δεν του ανταποδίδεις την ευχαριστία για όσα καλά σου έχει προσφέρει;».

⁶⁰ Σύμφωνα με τον Νικόδημο τον Αγιορείτη στο *Συναξαριστή* του, σ. 298, ο επικεφαλής της πόλης δεν μπορούσε να φέρει τον τίτλο του βασιλιά, αφού ο Γουνδαφόρος ήταν ο απεσταλμένος του βασιλιά των Ινδών. Έτσι πρέπει να έφερε το αξίωμα του εξουσιαστή, του τοπάρχη, του ηγεμόνα ή κάποιο άλλο παρόμοιο. Κατά τον επίσκοπο Οινόης Ματθαίο στον *Μέγα Συναξαριστή της Ορθοδόξου Εκκλησίας*, σ.171, δεν αποκλείεται ο εξουσιαστής αυτός να έφερε τον τίτλο του βασιλιά, επειδή εκείνη την εποχή οι Ινδίες δεν αποτελούσαν διοικητικά κράτος, αλλά απαρτιζόνταν από πολλά αυτοδιοίκητα κράτη-βασίλεια.

6. Ο Θωμάς, ακούγοντας αυτά δεν απάντησε, αλλά κοιτάζοντας προς τα κάτω παρέμεινε σιωπηλός. Τι συνέβη στη συνέχεια; Ήταν φοβερά και άξια θαυμασμού· όλοι όσοι γεύονταν και οσφραίνονταν τις μυρωδιές (χάρη στη βασιλική γενναιοδωρία δε λείπουν και αυτά από το συμπόσιο), μόνος ο Θωμάς έριχνε μύρο στο κεφάλι και έβαλε σε αυτό ένα στεφάνι από λουλούδια· παίρνοντας στο χέρι του ένα καλάμι⁶¹ παραξένευε όσους τον έβλεπαν, ενώ ο ίδιος παρουσίαζε σε αυτούς τα πάθη του Δεσπότη. Και με την αναπαράσταση απασχολούσε το μυαλό του και ήταν απορροφημένος από αυτά περισσότερο παρά με τα φαγητά, όπως οι συνδαιτημόνες· και την προσοχή του δεν την τραβούσαν με κανένα τρόπο οι αυλοί, τα τύμπανα και όλα τα άλλα που θεωρούν ότι προκαλούν ευθυμία, γι' αυτό και μερικοί θεώρησαν ότι είναι κατακριτέος και η νοοτροπία του είναι κακότεροπη, διότι τάχα από κάποια κακή προδιάθεση δεν επικροτούσε τα όσα συνέβαιναν. Γι' αυτό και ο απόστολος δέχτηκε ένα χαστούκι στο μάγουλο⁶² από κάποιον από τους γελωτοποιούς, ο οποίος ήταν σε κατάσταση μέθης λόγω της οινοποσίας και δεν είχε επίγνωση του τι έκανε, για το λόγο ότι δεν ήταν (ο απόστολος) συμμετοχος του γαμήλιου τραγουδιού και της μελωδίας της μουσικής. Εδώ είναι το παραδοξότατο· σε αυτόν το γελωτοπιό και μέθυσο και ραπιστή ο απόστολος κοιτώντας τον είπε: «Κύριε και Θεέ μου, Ιησού Χριστέ, συγχώρεσε την αδικία σε αυτόν για τη μελλοντική ζωή, όπου υπάρχει αιώνια τιμωρία, και από την τιμωρία δείξε στο τωρινό και άμεσο μέλλον σε αυτόν τη δύναμή σου προκειμένου να μετανοήσουν αυτοί που βλέπουν». Και ταυτόχρονα με τα λόγια άρχισε να προσεύχεται στα εβραϊκά. Το νόημα των λόγων του παρέμεινε άγνωστο στους άλλους, γιατί ήταν στα εβραϊκά, όμως σε κάποια ασήμαντη γυναίκα, που ασκούσε το αισχρό επάγγελμα της αυλίτριας, η οποία ήταν από την ίδια πατρίδα με το Θωμά και γνώριζε την ίδια γλώσσα, έγιναν κατανοητά ότι τα λεγόμενα ήταν γι' αυτόν που είχε ρίξει το χαστούκι.

⁶¹ πρβ. τον εμπαιγμό του Ιησού από τους στρατιώτες λίγο πριν τη Σταύρωση στο *Ματθαίο*, κζ', 28-29, *Μάρκο*, ιε', 17-19, *Ιωάννη*, ιθ', 2-3.

⁶² πρβ. τα ραπίσματα που δέχτηκε ο Ιησούς πριν τη Σταύρωση στο *Λουκά*, κβ', 64.

7. Ενώ συνέβαιναν αυτά, πηγαίνει στην πηγή για να φέρει νερό αυτός που είχε δώσει το χαστούκι και εκεί συνάντησε ένα μικρό λιοντάρι, και αμέσως τιμωρήθηκε για το χαστούκι καθώς τον έκανε κομμάτια. Αξιοθαύμαστο είναι ότι ένα άλλο ζώο, ένα σκυλί, με ένα κομματιασμένο μέλος του σώματος, για την ακρίβεια το χέρι που είχε χτυπήσει στο κεφάλι τον απόστολο, μπήκε στο συμπόσιο περιφέροντάς το. Έτσι, μόλις έγινε αντιληπτό αυτό που συνέβη σε εκείνον τον τολμηρό, και η αυλίτρια έκανε γνωστά τα λόγια του Θωμά και πως αυτά είχε προφητεύσει πως θα συμβούν στη συνέχεια. Εξαιτίας αυτού όλοι ένιωσαν φόβο και έκπληξη για το Θωμά και στη συνέχεια με φόβο και ευλάβεια τον αντιμετώπιζαν. Εκτός από τους άλλους και ο ίδιος ο βασιλιάς ζήτησε να τον δει ζητώντας του να δώσει την ευχή του στα παιδιά. Αυτός με τη μορφή προσευχής δίδασκε στους νεόνυμφους τα σχετικά με τον Κύριο Ιησού. Είπε δηλαδή: «Κύριε και Θεέ μου, Ιησού Χριστέ, εσύ που δημιούργησες τα πάντα, εσύ που με τη συναίνεση του άναρχου πατέρα δέχτηκες να λάβεις ανθρώπινη μορφή με τη βοήθεια του Αγίου Πνεύματος και της Παρθένου Μαρίας, για να τιμήσεις την παρθενία⁶³ ως αγιότερη και να ευλογήσεις τον γάμο ως συνέχιση του γένους, που με τον εκούσιο θάνατό σου και τη θεοπρεπή ανάσταση δίδαξες και μας ανήγγειλες ότι αυτός που απονεκρώνει τα πάθη του σώματος με την αποχή και την παραίτηση από τις ηδονές της και αγιάζει με την αγνότητα και την καθαρότητα, ώστε θα αναστηθεί και θα δοξασθεί μαζί σου στην αιώνια βασιλεία σου, εσύ ο ίδιος, Δεσπότη, και τώρα ευλόγησε αυτούς τους νέους και καθοδήγησέ τους στο φόβο σου χαρίζοντάς τους και βοηθώντας τους να μείνουν πιστοί στο θέλημά σου». Αφού είπε αυτά και έβαλε τα χέρια του πάνω τους και τους ευλόγησε, έφυγε. Ο Κύριος, που βλέπει τα πάντα και ακούει τα πάντα, όχι μόνο ήταν παρών, αλλά έκανε και αυτά που ζητήθηκαν από το Θωμά λόγω της υπερβολικής του χρηστότητας.

⁶³ Η παρθενία αποσκοπεί στην πλήρη αποδέσμευση του πιστού από τις σαρκικές επιθυμίες και την καθολική αναφορά του στον Θεό και το θέλημά του, όπως απαιτεί η πρώτη εντολή. Είναι η κατάσταση της πλήρους αυτοπροσφοράς του ανθρώπου στον Θεό. Αν δεν υπάρχει ο σκοπός αυτός, η παρθενία φαλκιδεύεται και έρχεται πολύ χαμηλότερα από τον γάμο. Με την εκούσια στέρηση στο επίπεδο των αισθήσεων επιδιώκεται η πνευματική πληρότητα, πρβ. «*Καὶ γὰρ ἡ παρθενία διὰ τοῦτο καλόν, ὅτι πᾶσαν ἐκκόπτει φροντίδος ὑπόθεσιν περιττῆς, καὶ πᾶσαν σχολὴν τοῖς κατὰ Θεὸν ἀνατίθησιν ἔργοις: ὡς ἂν μὴ τοῦτο ἔχοι, πολὺ τοῦ γάμου πάλιν ἐλάττων γίνεται, ἀκάνθας ἐν τῇ ψυχῇ περιφέρουσα καὶ τὸν καθαρὸν καὶ οὐράνιον συμπνίγουσα σπόρον*». Ιω. Χρυσοστόμου, *Περὶ παρθενίας* 77, PG 48,590. Υπάρχουν εξάλλου ζευγάρια αγίων που επέλεξαν την παρθενία μετά το γάμο, όπως οι άγιοι Γαλακτίωνας και Επιστήμη.

8. Μόλις λοιπόν οι νέοι έμειναν μόνοι σκέφτονταν περισσότερο αυτά που τους είπε ο Θωμάς παρά τα σχετικά με το γάμο, παρουσιάστηκε σε αυτούς ο Κύριος, πράγμα πολύ παράδοξο έχοντας λάβει μορφή παρόμοια με αυτή του Θωμά και κάθησε στο κρεβάτι, στο οποίο επρόκειτο να κοιμηθούν. Παίρνοντας από αυτούς το φόβο και γεμίζοντάς τους με θάρρος ζήτησε να καθίσουν δίπλα του και είπε σε αυτούς: «Είμαι αδελφός του Ιούδα, που λέγεται και Θωμάς, ο οποίος τώρα, αφού προσευχήθηκε και σας ευλόγησε, έφυγε. Σύμφωνα με την επιθυμία του ήρθα για να σας πω αυτά που είναι για το συμφέρον σας. Γνωρίζετε λοιπόν παιδιά μου ότι είναι θέλημα του Θεού όλων, τον οποίο ο αδελφός Θωμάς κηρύττει ότι θα σώσει κάθε άνθρωπο και θα τον οδηγήσει στην κατάκτηση της αλήθειας, για τους οποίους, αν και είναι αόρατος, έγινε ορατός και, αν και είναι ασώματος, έλαβε ανθρώπινη σάρκα και, αν και είναι δεσπότης και δημιουργός, έγινε ίσος με τους δούλους χωρίς να έχει αμαρτίες, γιατί δεν έκανε καμία αμαρτία και δεν ξεστόμισε κανένα δόλο, γι' αυτό και προτίμησε την παρθενία και την αγνότητα και με αυτήν, επειδή είναι ανώτερη από το γάμο, έζησε στη γη αποφεύγοντας τελείως τις δυσκολίες μέσα στο γάμο και την επίπονη ανατροφή των παιδιών και τις φροντίδες που προκύπτουν και τους πόνους και τις λύπες, και με λίγα λόγια να πω, τον ανώτερο και τελειότερο τρόπο ζωής με τη ζωή του υπέδειξε στους ανθρώπους, ώστε όσοι τον επιλέξουν και διατηρήσουν την καθαρότητά του σώματος, σύμφωνα με τον καθαρότατο Θεό, θα τους καταστήσει αγίους ναούς του και θα τους συγκαταλέξει ανάμεσα στους αγίους αγγέλους, που την αγιοσύνη αυτών, αν και ήταν άνθρωποι, μιμήθηκαν. Ενέκρινε όμως ο Θεός και το γάμο, αλλά μόνο για τη διαδοχή και τη συνέχιση του ανθρώπινου γένους. Επειδή οι περισσότεροι από αυτούς, όχι για αυτό το λόγο, αλλά για την απόλαυση και τη διαφθορά παντρεύονται, χρησιμοποιώντας ως πρόφαση την απόκτηση παιδιών, παρεκτρέπονται σε κάθε πλεονεξία και ανομία, με αποτέλεσμα εκτός από το σώμα να διαφθείρεται από αυτές και η ψυχή· η ψυχική ευχαρίστηση φαινομενικά που προκύπτει από την απόκτηση των παιδιών μερικές φορές γίνεται σε αυτούς αιτία για δυσφήμιση, όταν τα παιδιά δεν εξελίσσονται σύμφωνα με τις προσδοκίες τους, αλλά άλλες φορές γίνονται ανάπηρα είτε στο σώμα είτε στο μυαλό καλλιεργώντας τα χειρότερα και φοβερότερα πάθη του φόνου, της μοιχείας, της πορνείας, της κλοπής, της κοροϊδίας, της ασέλγειας, έτσι που από όλα αυτά ξεπέφτουν σε εγκληματικά πάθη που προσβάλλουν τους ίδιους τους γονείς και είναι πολύ δύσκολο να διορθώσουν και να ανακαλέσουν αυτή την συμπεριφορά. Για αυτούς τους λόγους την καλύτερη ζωή, η οποία είναι αμέτοχη από τόσα πολλά προβλήματα, είναι όμως γεμάτη αγιότητα σε σας, παιδιά μου, κάνω γνωστή και σας τη συνιστώ, για να προτιμήσετε καλύτερα αυτήν, την οποία έζησε και ο κοινός Δεσπότης και

Θεός στη γη και ο αδελφός μου Θωμάς και όλοι όσοι πόθησαν να γίνουν τέκνα και φίλοι του Θεού. Η χάρη (Του) ας είναι μαζί σας. Αμήν».

9. Λέγοντας αυτά ο Κύριος, έφυγε από κοντά τους. Αυτοί μένοντας έκθαμβοι από τη θεία χάρη και δεχόμενοι στην καρδιά τους με αγάπη τα λόγια του Κυρίου και θεωρώντας ότι το στόμα του έσταζε μέλι, αμέσως αποφάσισαν να πράξουν αυτό, να προτιμήσουν την αγνότητα από την ηδονή, και προτιμώντας την αφθαρσία από τη φθορά, πέρασαν όλη τη νύχτα με προσευχές και δεήσεις ευχαριστώντας τον κηδεμόνα και κυβερνήτη της σωτηρίας τους, το Χριστό. Όταν ξημέρωσε ο βασιλιάς διευθέτησε σωστά την πανδαισία εκείνου του πολυτελούς τραπεζιού, στη συνέχεια πήγε να τους καλέσει να έρθουν να τους ασπαστεί, να τους αγκαλιάσει και να τους οδηγήσει στο γεύμα, μαζί του ήταν και η βασίλισσα. Βλέποντάς τους με απεριποίητη και ατημέλητη ενδυμασία και αμφίεση και χωρίς να έχουν περιποιηθεί καθόλου το σώμα τους, όπως συνηθίζεται, ρωτούσαν να μάθουν: «Για ποιο λόγο εσείς δεν έχετε την πρόπουσα κοσμιότητα και ευπρέπεια»; Αυτοί, ο καθένας βέβαια έχοντας την ίδια άποψη, είπαν: «Φροντίζουμε για την εσωτερική ωραιότητα της ψυχής, το οποίο ενδιαφέρον μας το μετέδωσε ο απόστολος του Κυρίου και Θεού, και της οποίας το ενδιαφέρον και η εφαρμογή της δεν προκαλεί στους ανθρώπους τη φθορά, αλλά είναι δάσκαλος της αφθαρσίας και της αγνότητας και κάθε αγιότητας· αυτήν την ωραιότητα πρώτος από όλους προτίμησε και ασπάστηκε, αυτός που είναι ο ωραιότερος από όλους τους ανθρώπους, και όσοι αποδέχονται τα λόγια εκείνου και μιμούνται Εκείνον. Και εμείς πιστεύσαμε μέσα από τη διδασκαλία αυτού του αποστόλου τον Ιησού Χριστό, τον Υιό του Θεού, που μας έκρινε άξιους να παρουσιαστεί και σε μας λόγω της μεγάλης του χρηστότητας αυτή τη νύχτα και μας στήριξε και μας οδήγησε στη σωτηρία, για να απομακρύνουμε τις εμπαιθείς και καταστροφικές απολαύσεις και να προτιμήσουμε την αγιασμένη ζωή της παρθενίας, τον οποίο έκανε και εκείνος να τύχουμε την αιώνια δόξα Του και ωραιότητα. Αυτού και εσάς σας συμβουλευούμε να γίνετε αγαπημένοι μαθητές Του και να ακολουθήσετε Αυτόν και να σωθείτε και να βασιλεύσετε μαζί Του στους αιώνες».

10. Αυτά ακούγοντας οι γονείς των παιδιών, η χαρά τους μετατράπηκε σε λύπη και η πραότητα σε οργή και αντιστρέφοντας την οργή της ψυχής εναντίον του αποστόλου Θωμά ζητούσαν να τον σκοτώσουν. Ο απόστολος αφήνοντας πίσω του εκείνη τη μικρή πόλη έφτασε στην Ινδία και παρουσιάστηκε μπροστά στον βασιλιά Γουνδαφόρο μαζί με τον έμπορο Αββάνη και επιβεβαίωσε ότι είναι άριστος στην αρχιτεκτονική και, μόλις καταβλήθηκε το τίμημα για την εξαγορά του, παρέμεινε κοντά στον Γουνδαφόρο. Ο βασιλιάς, αφού τον δοκίμασε σε ό,τι έπρεπε να τον δοκιμάσει, και επειδή τον συμπάθησε πάρα πολύ για τον ενάρετο χαρακτήρα του και τον ευχάριστο λόγο του και τη σύνεσή του σε όλα λέει σε αυτόν: «Μπορείς να οικοδομήσεις για μένα ένα παλάτι»; Επειδή συμφώνησε ο απόστολος πηγαίνει μαζί του στο μέρος όπου έπρεπε να χτίσει την οικοδομή σε έναν τόπο που ήταν σε μεγάλη απόσταση από την πόλη, και διατάζει αυτόν να του δείξει ποιο θα ήταν το σχέδιο/σχήμα και να του σχεδιάσει το περίγραμμα των οικημάτων. Αφού σχεδίασε ο απόστολος Θωμάς το παλάτι μπροστά στα μάτια του βασιλιά και του έδειξε ότι τα παράθυρα θα είναι ανατολικά και οι πόρτες, οι πύλες και οι πορτούλες στο νότο, και πάλι προς τη δύση τα διάφορα οικήματα, οι βασιλικές αποθήκες και οι αποθήκες του σιταριού και τα λουτρά και αυτά που έχουν να κάνουν με τις προσωπικές ανάγκες, και προς το βορρά οι παροχές του νερού και οι κήποι, και ο ναός και τα ιδιαίτερα δωμάτια του βασιλιά, αφού χάρηκε πολύ και ευχαριστήθηκε ο Γουνδαφόρος είπε: «Είσαι άξιος, νεαρέ, και να βρίσκεσαι δίπλα στο βασιλιά, γι' αυτό όχι κάποιον άλλο, αλλά εσένα, θα βάλω αρχιτέκτονα και επιστάτη του έργου. Εσύ, μόλις προσλάβεις αυτούς που θέλεις να σε βοηθήσουν, ολοκλήρωσε γρήγορα το έργο».

11. Και με προθυμία ο απόστολος δέχτηκε το έργο, του έδωσε στα χέρια του πολύ χρυσάφι διατάζοντας να του παρέχουν πάρα πολλά υλικά και δίνοντας άδεια να εργάζεται όπως θέλει, προσλαμβάνοντας ως βοηθούς αυτούς που θεωρεί ικανότερους. Και διατάζοντας αυτά γύρισε πίσω αφήνοντας εκεί μόνο του το Θωμά. Ο απόστολος του Χριστού παίρνοντας τα χρήματα χωρίς χρονοτριβή ενδιαφέρθηκε για αυτούς που είχαν ανάγκη, παρέχοντας τροφή στους πεινασμένους, ντύνοντας τους γυμνούς, παρηγορώντας αυτούς που ήταν θλιμμένοι και γιατρεύοντας τους πάσχοντες επικαλούμενος το όνομα του Χριστού.

12. Καθώς περνούσε ο καιρός συχνά ο βασιλιάς ζητούσε από τον απόστολο να του αναφέρει σε ποιο σημείο βρισκόταν το έργο και αν τα χρήματα ήταν αρκετά. Αυτός ανέφερε ότι το παλάτι είχε χτιστεί και ότι του έλειπαν χρήματα μόνο για να φτιάξει την οροφή. Αλλά και αυτά που λείπανε το βασιλικό χέρι τα έδωσε γενναιόδωρα προσπαθώντας να επισπεύσει την κατασκευή. Ο Θωμάς και αυτά παίρνοντας τα μοίρασε στους φτωχούς διδάσκοντας με παρρησία και μεταστρέφοντας πολλούς στην αλήθεια, γι' αυτό και ο λόγος του Κυρίου αύξανε και ο αριθμός των μαθητών μεγάλωνε. Αυτοί που διαφωνούσαν με τις εντολές του βασιλιά αρχικά έβλεπαν αυτόν ότι είχε συγκεντρώσει το λαό με σκοπό την ανοικοδόμηση και οι περισσότεροι παρατηρούσαν ότι δεν έχει βάλει ούτε ένα θεμέλιο και, όταν αυτό έγινε αντιληπτό από όλους, το ανέφεραν στο βασιλιά.

13. Ο Γουνδαφόρος μόλις πληροφορήθηκε ότι από τότε που ξεκίνησε η ανοικοδόμηση δεν είχε κάνει τίποτα από αυτά που του ζήτησε, έστω και στο ελάχιστο, και πως πηγαίνοντας στα χωριά και τις πόλεις μοιράζει τα χρήματα του βασιλιά στους φτωχούς και διδάσκει να πιστεύουν σε έναν καινούριο Θεό, με την επίκληση του οποίου μπορεί και να θεραπεύει τις αρρώστιες τους και να διώχνει τα δαιμόνια και να κάνει πάρα πολλά παράξενα και αξιοθαύμαστα, και εξαιτίας αυτών όλοι σχεδόν οι άνθρωποι ότι καθοδηγούνταν στο να πιστεύουν στο Θεό που κηρύσσονταν από αυτόν, αλλά και ότι ο ίδιος είχε μεγάλη εγκράτεια και ακτημοσύνη, ζώντας με ελάχιστο φαγητό και νερό και με ένα ρούχο χειμώνα-καλοκαίρι, περηφανευόμενος μόνο για τους πιστούς που είχε καταφέρει να προσθέσει και για τα καλά έργα αυτών· αυτά ακούγοντας ο βασιλιάς οργίστηκε πολύ και θύμωσε και αμέσως τον απόστολο και τον έμπορο, από τον οποίο είχε αγοράσει, ζήτησε να παρουσιαστούν μπροστά του δεμένοι πισθάγκωνα. Γρήγορα, μόλις παρουσιάστηκαν, λέει ο βασιλιάς στο Θωμά: «Μου έχτισες το παλάτι;» αυτός απάντησε: «Ναι, και είναι πολύ ωραίο», και ο βασιλιάς (ξαναείπε): «Ας πάμε για να το δω», και ο απόστολος (απάντησε ξανά): «Στην τωρινή ζωή δεν μπορείς να το δεις, μετά το θάνατό σου θα το δεις και θα λάβεις πολύ μεγάλη απόλαυση και χαρά». Ο βασιλιάς θεωρώντας αυτά ως κοροϊδία και όχι ως αλήθεια, αφού τους χτύπησε πολλές φορές, τους έβαλε στη φυλακή θέλοντας αυτούς <να σκοτώσει>, επειδή τον εξαπάτησαν, ρίχνοντάς τους στη φωτιά, αλλά αυτός που δημιουργεί τα πάντα και τα αλλάζει σύμφωνα με το θέλημά Του τον εμπόδισε από το να κάνει αυτό.

14. Γιατί την ίδια νύχτα αρρωσταίνει ο αδελφός του βασιλιά, ο Γαδ, και αφού κάλεσε κοντά του τον αδελφό του ο Γαδ, για να του μιλήσει σχετικά με την αποτυχία της κατασκευής του παλατιού έχοντας έντονο θυμό, εναντίον αυτού που τάχα τον κοροΐδεψε, ξεψύχησε. Και πέφτοντας ο βασιλιάς πάνω στο (νεκρό) σώμα έκλαιγε γοερά. Μόλις ήρθαν αυτοί που ήταν υπεύθυνοι για να τον θάψουν και να τον ντύσουν με το σεντόνι που συνηθίζεται να ντύνουν τους νεκρούς, ξαφνικά ο νεκρός ανέπνευσε και ανοίγοντας τα μάτια του ανακάθησε ζητώντας να έρθει ο βασιλιάς και με αδύναμη αναπνοή του ζητούσε λέγοντας: «Ελέησέ με, κύριε, αδελφέ, και αυτή την τελευταία μου επιθυμία εκπλήρωσε». Αυτός με δάκρυα και χαρά ορκίστηκε ότι θα κάνει ό,τι του ζητήσει. Τότε λέει σε αυτόν: «Πούλησε σε μένα το παλάτι σου στον ουρανό». Αυτός μένοντας έκπληκτος είπε: «Τι λες, αδερφέ; Πού είναι το παλάτι μου στον ουρανό; Έλα στα συγκαλά σου και πες μου τι σου συνέβη». Λέει εκείνος: «Και στα συγκαλά μου είμαι και αν με διατάξεις, κύριέ μου, σου αναφέρω». Και αφού τον παρακάλεσε ο βασιλιάς, άρχισε ο Γαδ να λέει τα ακόλουθα: «Όταν το βραδάκι μιλούσα μαζί σου και σε παρότρυνα να τιμωρήσεις αυτούς που σε είχαν ήδη εμπαιξεί, με κυρίευσε έντονος πόνος και μου φάνηκε ότι είδα δύο φωτεινούς άντρες από τα δεξιά μου, οι οποίοι είχαν έρθει για να με πάρουν αμέσως, άλλοι σκοτεινοί και δύσμορφοι από τα αριστερά να θέλουν να με αρπάξουν. Και ενώ αγωνιούσα και φοβόμουν πολύ, αυτοί που ήταν δεξιά μου, αφού με πήραν, με οδήγησαν μαζί τους, οι άλλοι εξοργισμένοι με ακολουθούσαν κάνοντας μου πολλά άσχημα πράγματα. Όταν στο τέλος αυτοί που με είχαν μαζί τους έφτασαν σε κάποιο φωτεινό τόπο και σε κάποια όμορφα και φωτεινά οικήματα, είδα εκεί ένα νεόδμητο παλάτι, το οποίο ξεχώριζε για την ομορφιά του, και παρακαλούσα να με αφήσουν να κατοικήσω σε ένα από τα υπόγεια εκείνου του σπιτιού. Αυτοί είπαν· «Είναι αδύνατο να μείνεις εκεί μη έχοντας καμιά μερίδα». Ενώ παρακαλούσα με δάκρυα να μου δείξουν τον ιδιοκτήτη του, μου είπαν· «Αυτό είναι του βασιλιά, του αδερφού σου, το οποίο έχτισε ο Θωμάς, εκείνος ο Εβραίος, για το οποίο εσύ ο ίδιος δεν κουράστηκες καθόλου». Κι εγώ παρακαλούσα να επιστρέψω σε σένα, για να μπορέσω να το αγοράσω. Και επειδή συνέπασχαν μαζί μου μου το επέτρεψαν. Και να, όπως βλέπεις, ήρθα. Ελέησέ με παίρνοντας τριπλάσιο και παραπάνω από την αξία του, φτιάξε για σένα ένα άλλο παραχωρώντας μου αυτό εδώ». Ο βασιλιάς μένοντας έκπληκτος από την παράξενη διήγηση, λέει: «Αδερφέ, δεν μπορώ να σου πουλήσω πράγμα, που μου είναι αόρατο. Αλλά όμως, αν θέλεις, τον τεχνίτη που έχω σου τον παραχωρώ και εσύ ο ίδιος κατασκεύασε ό,τι σου αρέσει».

15. Και αμέσως τον άγιο του Χριστού απόστολο Θωμά μαζί με τον έμπορο τους έβγαλε από τη φυλακή και έπεσαν στα πόδια τους ζητώντας το έλεος τους με πολλά κλάματα και παρακαλώντας να συγχωρεθεί η αμαρτία που έκαναν εν αγνοία τους και να τους μιλήσει για το Θεό που μέχρι τώρα τον αγνοούσαν και για τις εντολές του, για να λάβουν τα αόρατα και αιώνια αγαθά με έναν τρόπο ζωής που ήταν σύμφωνος με τις απόψεις του». Αυτά ακούγοντας ο απόστολος και ευχαριστώντας το Θεό για όλα, παρουσίασε σε αυτούς το λόγο του Κυρίου. Αυτοί αφού τον δέχτηκαν με χαρά, βαπτίστηκαν και μαζί με αυτούς μεγάλο μέρος της πόλης. Και προστέθηκε πολύ λαός στον Κύριο και έγινε μεγάλη χαρά σε εκείνη την πόλη καθώς δοξολογούσαν τον Κύριο. Αφού έμεινε μαζί ο απόστολος αρκετό χρόνο και τους στήριξε στην πίστη, έφυγε για να πάει στις γειτονικές χώρες και να κηρύξει το λόγο του Κυρίου και να θεραπεύσει κάθε ασθένεια και κάθε αδυναμία. Καθώς η φήμη του διαδόθηκε παντού πολλοί τον επισκέπτονταν και βλέποντας τα θαύματα που επιτελούσε πίστευαν στο Χριστό. Διότι πολλά ακάθαρτα πνεύματα, με ένα μόνο λόγο, έφευγαν από αυτούς που ταλαιπωρούσαν, τυφλοί και κουτσοί και παράλυτοι ο καθένας εύρισκε την κατάλληλη θεραπεία.

16. Με αυτόν τον τρόπο στερεώνονταν στην πίστη και πίστευαν ότι, με τη βοήθεια του Χριστού, αυτός είχε όλες τις δυνάμεις ώστε να προσφέρει νεκρούς στο Χριστό και να αναστήσει πολλούς με την προσευχή του. Και βρίσκοντας το νεκρό σώμα ενός νεαρού και ωραίου παιδιού, το οποίο είχε δαγκωθεί από ένα διαβολικό φίδι και είχε πεθάνει και βρισκόταν δίπλα στο δρόμο, αφού σταθηκε πλάι του και προσευχήθηκε για πολλή ώρα διέταξε αυτό το φρικτό θηρίο, που του είχε προκαλέσει το θάνατο, να έρθει κοντά του. Και αμέσως μαζί με τη διαταγή το φίδι έρποντας βγήκε από κάποια διπλανή τρύπα και χτυπώντας το κεφάλι και την ουρά του στο έδαφος πλησίασε το μαθητή του Χριστού. Είπε σε αυτό ο απόστολος μαλώνοντάς το: «Στο όνομα του Ιησού Χριστού, του Κυρίου μας, θηρίο, κάνε αυτά που εγώ θα σε διατάξω. Αμέσως αφάιρεσε το δηλητηριώδες σου βέλος από το ανθρώπινο σώμα και πήγαινε σε αυτό το μέρος που έχει ετοιμαστεί για σένα, ώστε το πλάσμα του Θεού, αφού καθαριστεί από τη δική σου λάσπη, να επανέρθει πάλι στη ζωή χάρη της φιλανθρωπίας του δημιουργού και να τον γνωρίσει και να τον λατρεύσει και να γίνει διδάσκαλος και στους άλλους». Αυτά μόλις λέχθηκαν από τον απόστολο-ω του θαύματος-αμέσως το φίδι με το ίδιο του το στόμα δάγκωσε αυτόν αφαιρώντας του το δηλητήριο, φουσκώνοντας έσκασε και το κατάπια η γη, καθώς άνοιξε βαθιά κάτω από αυτό, ο νεκρός αναστήθηκε⁶⁴ γεμάτος δύναμη και υγιής. Κατέλαβε όλους φόβος και όλοι δόξαζαν το Θεό. Τότε λοιπόν ο Θωμάς σε αυτούς που ήταν παρόντες δίνει εντολή να κλείσουν το ρήγμα στο έδαφος, μέσα στο οποίο είχε χαθεί το θανατηφόρο θηρίο, και από πάνω του να χτίσουν οικοδόμημα, στο οποίο θα φιλοξενούνταν οι κάτοικοι της περιοχής, πράγμα το οποίο και έγινε. Ο αναστημένος νεαρός φανερά και κατηγορηματικά ομολογούσε τα πάντα για το ζωοδότη Θεό, αναφέροντας σε όλους το θαύμα που του συνέβη από τον απόστολο Θωμά. Αφού κατηγήθηκε λοιπόν και έγινε χριστιανός με το άγιο βάπτισμα συνεχώς βρίσκονταν μαζί με τον Θωμά.

⁶⁴ Για τον αγιολογικό τόπο του θαύματος της ανάστασης των νεκρών βλ. Pratsch, *der Hagiographische Topos*, σ. 242-244.

17. Από εκεί φεύγοντας ο απόστολος του Κυρίου συνέχισε το δρόμο του και έφτασε στην πόλη κρατώντας από το χέρι το νεαρό, τον οποίο ο Χριστός μέσω αυτού ανέστησε από τους νεκρούς. Ο λαός ακούγοντας το παράδοξο θαύμα συγκεντρώθηκε πάνδημος για να δει αυτόν, με αποτέλεσμα να αδειάσει σχεδόν όλη η πόλη και να συνωστισθούν αυτοί και μην μπορούν να προχωρήσουν. Στρεφόμενος προς αυτούς ο απόστολος λέει: «Άντρες αδελφοί, εδώ μπροστά με τα μάτια σας βλέπετε και με τα αυτιά σας ακούτε πόσα και ποια θαύματα ο Θεός, που τον ευαγγελίζω και τον κηρύττω, επιτέλεσε σε σας με τη θεία και ακατάληπτη του δύναμη, επιβεβαιώνοντας και επικυρώνοντας αυτά που λέμε· επειδή είναι ποιητής και δημιουργός δείχνει ευσπλαχνία σε σας και θέλει όλοι να σωθούμε και να γνωρίσουμε την αλήθεια. Γι' αυτό και αυτόν ανέστησε από τους νεκρούς μπροστά στα μάτια σας, ώστε, αφού δείτε με τα μάτια σας και ακούσετε με τα αυτιά σας, να πιστεύσετε ότι ο Κύριος Ιησούς Χριστός ήρθε για να σώσει και να επαναφέρει στο σωστό δρόμο το δημιούργημά του και ότι ξανά πρόκειται να έρθει με την ανάσταση και την κρίση όλων, για να αποδώσει στον καθένα σύμφωνα με τις πράξεις του. Και αυτοί που πίστευσαν και είναι σφραγισμένοι με τη σφραγίδα του Θείου του Βαπτίσματος και έχουν ζήσει την υπόλοιπη ζωή τους σύμφωνα με το θέλημά του θα απολαύσουν μαζί του τα αιώνια αγαθά, αυτοί που δε θα πιστεύσουν θα καταδικαστούν αιώνια μαζί και με τα πονηρά πνεύματα και θα παραδοθούν στην αιώνια κόλαση. Βλέπετε λοιπόν εδώ, ακούτε, και δεν υπάρχει σε εσάς καμιά δικαιολογία». Αυτά ακούγοντας ο λαός φώναξε: «Μεγάλος είναι ο Θεός, τον οποίο εσύ κηρύττεις και μεγάλα τα έργα του και πράγματι ταιριάζουν σε Θεό και πιστεύουμε σε Αυτόν. Παρακαλούμε λοιπόν να γίνουμε λαός Του και να ονομαστούμε, αλλά έχοντας επίγνωση ότι οι πράξεις μας είναι πονηρές και ξένες προς Εκείνον, δειλιάζουμε και επιφυλασσόμαστε». Και ο απόστολος (απάντησε): «Εγώ θα γίνω εγγυητής και μεσίτης για τη συγχώρεση και την άφεση όσων πράξατε εν αγνοία· εγώ θα σας επιβραβεύσω με το έλεος του Θεού και την ευσπλαχνία του». Και λέγοντας αυτά αναχώρησε.

18. Ο λαός τον ακολουθούσε και ξαφνικά ένα γαϊδουράκι που ακολουθούσε τη μητέρα του, φεύγοντας από κοντά της και περνώντας ανάμεσα σε αυτούς που προχωρούσαν μπροστά, στάθηκε μπροστά στον απόστολο παρακαλώντας με κινήσεις και (ανθρώπινη) φωνή να ανέβει πάνω του και να συνεχίσει με αυτό την πορεία του προς την πόλη. Καθώς έμειναν έκπληκτοι όλοι από αυτό το υπερφυσικό θέαμα, διατάζει ο θείος απόστολος αυτό, που δεν είχε λογική, στο όνομα του Ιησού Χριστού, να δώσει μια λογική απάντηση και να εξηγήσει: «Από πού και για ποιο λόγο παρουσιάστηκες»; Αυτό λοιπόν το θαυμαστό το έκανε η χωρίς λογική φύση. Είπε ότι από το δημιουργό έλαβε την ικανότητα της ομιλίας, για να γίνει αντιληπτή μέσα από την φύση που δεν έχει λογική σε αυτούς που έχουν λογική η έννοια του θείου Λόγου, που ενεργεί πάντα για τη σωτηρία και την επιστροφή των ανθρώπων. Ο απόστολος λοιπόν από αυτήν την αφύσικη φωνή του ζώου κατάλαβε ο απόστολος ότι και αυτό είναι θεϊκή επιθυμία και ανέβηκε αμέσως και κάθισε πάνω στο γαϊδούρι και συνέχισε την πορεία μέχρι την πύλη της πόλης πάνω στο ζώο, καθώς ο λαός τον επευφημούσε και δόξαζαν το Θεό⁶⁵ που εκείνος κήρυττε. Εκεί, αφήνοντας ελεύθερο το γαϊδούρι πεζός μπήκε μέσα στην πόλη. Κάποια γυναίκα από το πλήθος πέφτοντας στα πόδια του φώναζε λέγοντας: «Ελέησέ με, δούλε του Θεού του ουρανού και της γης, επειδή βασανίζομαι από δαιμόνιο και ελευθέρωσέ με από την τυραννία του». Λέει σε αυτή ο Θωμάς: «Και από πού το ξέρεις αυτό, ότι ο δαίμονας είναι αυτός που σε ενοχλεί;» Αυτή είπε: «Χθες αργά, αφού λούστηκα, την ώρα που έβγαίνα από το λουτρό, αυτό με μορφή αναστατωμένου ανθρώπου και με πύρινο βλέμμα με συνάντησε και μιλώντας ήρεμα με γλυκιά φωνή είπε ότι θέλει να συνευρεθεί μαζί μου. Στη συνέχεια μου φάνηκε ότι με αγκάλιασε, και από τότε μέχρι και σήμερα επηρεάζομαι και βασανίζομαι από εκείνο. Αλλά, αν μπορείς, βοήθησέ με».

⁶⁵ πρβ. τη θριαμβευτική είσοδο του Χριστού στα Ιεροσόλυμα, *Ιωάννης ιβ'*, 1-18.

19. Λέει σε αυτήν ο απόστολος: «Πιστεύεις ότι ο Θεός που κηρύττω εγώ έχει δύναμη πάνω στους δαίμονες και ομολογείς ότι είναι Δεσπότης όλων και ότι φροντίζει τους πάντες»; Αυτή είπε: «Πιστεύω κύριε, ομολογώ, βοήθησέ με». Όταν εκείνη είπε αυτά, το ακάθαρτο πνεύμα την τράνταξε και προκαλώντας σκοτοδίνη την έριξε στο έδαφος. Συμπονώντας αυτήν ο απόστολος <διέταξε> το δαίμονα⁶⁶ να φύγει από τη γυναίκα και να μην επιστρέψει ποτέ σε αυτήν και αμέσως έφυγε και αμέσως έγινε καλά και δόξαζε το Θεό. Εξαιτίας αυτού του παράδοξου θαύματος πολλοί από αυτούς, που ήταν αυτόπτες μάρτυρες εκείνη τη μέρα, πλησίασαν τον απόστολο, κατηχήθηκαν και βαπτίστηκαν στο όνομα του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος. Και η εκκλησία του Θεού μεγάλωνε και προόδευε κάθε μέρα, ο απόστολος ευλογώντας και δίνοντάς τους ευχές, πήγε αλλού.

⁶⁶ Για τον αγιολογικό τόπο του θαύματος της απομάκρυνσης των δαιμόνων βλ. Pratsch, *ό.π.*, σ. 244-247.

20. Υπήρχε εκείνη την περίοδο κάποιος νεαρός που κατοικούσε στην πόλη και ανήκε στους πιστούς (από αυτούς που νωρίτερα είχαν ακούσει και είχαν ζήσει κοντά στον απόστολο και είχαν πιστεύσει και είχαν βαπτιστεί), ο οποίος από επιβουλή του αρχέκακου δαίμονα έπεσε στο εξής αμάρτημα. Κάποια γυναίκα από το φιλικό του περιβάλλον, για την οποία έτρεφε έντονα συναισθήματα, εξαιτίας των οποίων ήθελε να την έχει και σύζυγο, την πίεζε αρχικά να ασπαστεί την πίστη του και να ακολουθήσει το Χριστό και να βαπτιστεί και έπειτα να την κάνει γυναίκα του. Επειδή αυτή δεν δέχονταν, κατελήφθη από ζήλο, περισσότερο από ό,τι έπρεπε, με αποτέλεσμα να οργιστεί πολύ και να τη θανατώσει με το ξίφος, αφήνοντας το σώμα κατακρεουργημένο, πήγε, όπως συνήθιζε, στον απόστολο και καθώς γινόταν λειτουργία, σύμφωνα με την τάξη, παρουσιάστηκε χωρίς φόβο και πήρε άρτο σαν να μην είχε κάνει καμία αμαρτωλή πράξη. Αλλά ελέχθηκε αμέσως, επειδή τόλμησε τα ατόλμητα, τιμωρούμενος με φοβερές και τρομερές τιμωρίες, τις οποίες βλέποντας οι παρόντες μέσα από εκείνον δεν πρόκειται να τις έκαναν ποτέ στους οικείους τους. Γιατί αμέσως το χέρι που δέχτηκε το θείο άρτο έμεινε παράλυτο και ακίνητο, ώστε να μην μπορεί να το φέρει ούτε μέχρι το στόμα και να υποφέρει αυτός από αφόρητους πόνους και να φωνάζει προκαλώντας έκπληξη σε αυτούς που τον έβλεπαν. Τότε λέει σε αυτόν ο απόστολος: «Παιδί μου, πες μου τι αμαρτία έκανες' γιατί τιμωρήθηκες, επειδή πήρες χωρίς να το αξίζεις την Ευχαριστία, και γι' αυτό δεν είσαι άξιος να τη δεχτείς προς αγιασμό». Αυτός αμέσως εξομολογήθηκε μπροστά σε όλους την τολμηρή αποτρόπαια πράξη που τόλμησε ζητώντας την θεραπεία και την συγχώρεση. Τότε λοιπόν ο Θωμάς μιμούμενος το φιλόπρωπο δεσπότη λόγω της ευσπλαγγίας του, χωρίς να αδιαφορήσει, διέταξε να φέρουν νερό σε ένα αγγείο. Προσευχήθηκε σε αυτό και το αγίασε επικαλούμενος τον Χριστό και προέτρεψε το νεαρό να βάλει τα χέρια του μέσα σε αυτό και να πλυθεί λέγοντας: « Πιστεύω, Κύριε Ιησού Χριστέ, ότι μπορείς να με γιατρέψεις». Αυτός μόλις πλύθηκε και είπε αυτά, έγινε καλά⁶⁷, όπως ήταν και προηγουμένως. Και πολλοί από αυτούς που είδαν αυτά απέρριψαν την απιστία που υπήρχε μέσα τους ολοκληρωτικά και χωρίς δισταγμό οδηγήθηκαν στην πίστη του Χριστού.

⁶⁷ Για τον αγιολογικό τόπο του θαύματος της παράλυσης βλ. Pratsch, *ό.π.*, σ. 232-234.

21. Είναι άξιο να μην παραβλέψω το μεγαλύτερο θαύμα αυτού. Γιατί, μόλις πήρε αυτόν τον θεραπευμένο νεαρό ο Απόστολος του Χριστού, πηγαίνει μέχρι το μέρος που βρισκόταν το πτώμα της σκοτωμένης γυναίκας και στάθηκε δίπλα σε αυτό και έβαλε πάνω το χέρι του και στη συνέχεια, αφού προσευχήθηκε δυνατά για να τον ακούν όλοι, διέταξε τον νεαρό να κάνει το σημείο του Σταυρού, να κρατήσει το χέρι της νεκρής και να πει: «Εγώ με αυτό το χέρι, γυναίκα, με το ξίφος σε σκότωσα, αλλά ο Ιησούς, ο Χριστός και Θεός μας, με αυτή του τη δύναμή πάλι με αυτή θα σε αναστήσει». Και μόλις συνέβη αυτό αμέσως ανακάθισε η νεκρή⁶⁸ και ξύπνησε σαν από ύπνο και έπεσε στα πόδια του αποστόλου ομολογώντας τα μεγαλεία του Θεού. Γιατί έλεγε ότι είδε πολλές τιμωρίες, που είναι δύσκολο να αναφερθούν, στον Άδη καθοδηγούμενη από μία ανθρωπόμορφη δύναμη, η οποία υποδείκνυε σε αυτήν αυτά, και τις μορφές αυτών που οδηγούνταν σε αυτά ανάλογα με τις αμαρτίες τους. Και καθώς διηγήθηκε κάποια από αυτά, τόσο που να ενσταλάξει το φόβο σε αυτούς που ζουν άπρεπα, με την άδεια του αποστόλου σταμάτησε παρακαλώντας και ικετεύοντας να οδηγηθεί σε αυτά που οδηγούν στη σωτηρία, «Για να μην οδηγηθώ» είπε «σε εκείνους τους τόπους της κολάσεως».

⁶⁸ Για τον αγιολογικό τόπο του θαύματος της ανάστασης των νεκρών βλ. Pratsch, *ό.π.*, σ. 242-244.

22. Τότε ο απόστολος απευθυνόμενος σε αυτούς που ήταν παρόντες λέει: «Το να θαυμάζετε και να μένετε έκπληκτοι από τα θαύματα του Θεού δεν ωφελεί την ψυχή σας, τέκνα μου, αλλά το να πιστεύετε χωρίς κανένα δισταγμό στον παντοδύναμο και ισχυρό Θεό, που ενδιαφέρεται για τη σωτηρία όλων, και να τηρείτε τα δογματά του· γιατί για εμάς αυτός έλαβε ανθρώπινη σάρκα και αναστήθηκε και αναλήφθηκε και για να ενισχύσει εμάς έστειλε στη γη το Άγιο Πνεύμα, εκείνους (τους αποστόλους) που για χάρη σας διέταξε να πάνε στα έθνη. Και εμείς διαπερνούμε όλη τη γη και τη θάλασσα, για χάρη σας διωκόμαστε, τιμωρούμαστε, φυλακίζόμαστε, για χάρη σας νεκροί ανασταίνονται, δαίμονες διώχνονται, ασθένειες θεραπεύονται και κάποιοι από τους φανερά αμαρτωλούς παιδεύονται, ώστε εσείς αλλάζοντας γνώμη από όλα και με όλα, να γνωρίσετε το δημιουργό και, καθώς θα πιστεύσετε, θα σωθείτε. Στη συγκεκριμένη περίπτωση λοιπόν μέσω αυτής της γυναίκας έγιναν γνωστές σε εσάς και οι τιμωρίες των αμαρτωλών του Άδη. Εμπρός λοιπόν επιστρέψτε και ελάτε σε Αυτόν και φωτιστείτε και εσείς για να μην ντροπιαστείτε». Χαίρονταν λοιπόν όλοι και δόξαζαν το Θεό για το κήρυγμα και τα θαύματα αποδεχόμενοι τη σταθερότητα της πίστης. Ήταν ήδη περισσότεροι στον αριθμό αυτοί που προσέρχονταν στο Χριστό και ζητούσαν το Άγιο βάπτισμα, τους οποίους είχε κοντά του ο απόστολος. Και σφραγίζοντάς τους με το Άγιο λάδι και βαπτίζοντάς τους στο νερό τους παρουσίαζε δίπλα στο Χριστό. Και με αυτόν τον τρόπο λοιπόν φωτίστηκαν με τη βοήθεια της θείας χάριτος οι περιοχές της Ινδίας, στις οποίες έτυχε να κυβερνά ο προαναφερθείς Γουνδαφόρος μαζί με τον ίδιο το βασιλιά και όλους τους υπηκόους, ώστε παντού και φανερά να δοξάζεται ο Πατέρας και ο Υιός και το Άγιο Πνεύμα τώρα και πάντα και σε όλους τους αιώνες. Αμήν.

Βιβλιογραφία

- Αρβανίτης Κ. Αθ., *Ο απόστολος Θωμάς και η συριακή εκκλησία του Μαλαμπάρ*, Εκκλησιαστικά Ιστορικά Μελέται, τ. Γ', Αθήνα 1962, σελ. 27-37.
- Bonnet M., *Supplementum codicis apocryphi I-II*, Lirsiae, 1883.
- Brown L.W., *The Indian Christians of St. Thomas, An Account of the Ancient Church of Malabar*, New York: Cambridge University Press, 1956.
- Γλαβίνας Απ., *Οι Δώδεκα Απόστολοι*, εκδ. Τέρτιος, Κατερίνη 1993.
- Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Λαρούς Βριτάνικα (PLB), τ. 28, εκδ. Δίας, Αθήνα 1996.
- Ehrhard, A., *Überlieferung und Bestand der hagiographischen und homilirischen Literatur der griechischen Kirche*, 3 vol., Leipzig 1937- 1939.
- Halkin Fr., *Bibliotheca Hagiographica Graeca*, II [SH 8a], Bruxelles 1957.
- Huxley, G. L., *Geography in the Acts of Thomas*. Greek, Roman and Byzantine Studies. [Offprint]. Durham, N.C.: Duke University Press, 1983.σ.71-80.
- *Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια (ΘΗΕ)*, τ. 6^{ος}, εκδ. Μαρτίνοσ Αθ., Αθήνα 1965.
- James M.R., *The Apocryphal New Testament, being the apocryphal gospels, acts, epistles and apocalypses*, Oxford, 1924.
- Justi F., *Iranisches Namenbuch*, Marburg 1895.
- *Καινή Διαθήκη*, κείμενο-ερμηνευτική απόδοση υπό Κολιτσάρα Θ. Ι., Αθήνα 1988
- Καραβιδόπουλος Ι., *Απόκρυφα Χριστιανικά Κείμενα Α'-Β'*, εκδ. Πουρνάρα, Θεσ/κη 2004.
- Κουτσούκης Δημ. (επιλογή-μετάφραση-επιμέλεια), *Απόκρυφα Κείμενα Καινής Διαθήκης*, τόμοι 1,2,3, Αθήνα 1991.
- Lake K., *Texts from Mount Athos*, studia Biblica et Ecclesiastica, v.2. Oxford 1902.
- Lewis Sm. *Horae Semiticae IV, Mythological Acts of the Apostles*, London 1904.
- Migne J. P., *Patrologia Graeca, (Patrologiae Cursus Completus, Series Graeca)*, 2, 20, 48, 59, 92, 105 vols., Paris, 1857-1866.
- Νικοδήμου του Αγιορείτου, *Συναξαριστής τῶν δώδεκα μηνῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ*, τ. Α', εκδ. Ορθόδοξος Κυψέλη, Θεσ/νίκη 1993.
- *Ο Μέγας Συναξαριστής της Ορθοδόξου Εκκλησίας*, υπό του επισκόπου Οινόης Ματθαίου Λάγγη(εκδ.), ε' έκδοση, τ. ι', Αθήνα 1983.

- Παπαδόπουλος-Κεραμεύς Αθ., *Ιεροσολυμητική Βιβλιοθήκη*, τ. 1, 2, Bruxelles 1963.
- Pratsch Th., *Der hagiographische Topos Griechische Heiligenviten in mittelbyzantinischer Zeit* [Millennium-Studien 6], Berlin-New York 2005.
- Sevcenko I., *Levels of Style in Byzantine Prose*, JOB 31/1, Wien 1981, σ. 289-312.
- Tischendorf C., *Acta Apostolorum Apocrypha*, Lipsiae 1851.
- Φίλης Χαρ. Λ., *Παράλληλοι περικοπαί των Συνοπτικών Ευαγγελίων*, ΟΕΔΒ, Αθήνα 1989.
- *Ψαλτήριο*, υπό Τρεμπέλα Π., 6^η εκδ., Αθήνα 1990.
- Wright W., *Apocryphal acts of the apostles I*, 1871.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

BHG Halkin Fr., *Bibliotheca Hagiographica Graeca*, II [SH 8a], Bruxelles 1957.

ΘΗΕ *Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια*, τ. 6^{ος}, εκδ. Μαρτίνος Αθ., Αθήνα 1965.

PLB *Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Λαρούς Βριτάνικα*, τ. 28, εκδ. Δίας, Αθήνα 1996.

PG *Patrologia Graeca*